



Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00

F: 01 369 59 01

E: gp.mk@gov.si

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1, Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/2011, 90/2012)

Predlog z dne 29. 05. 2013

Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1), ki je stopil v veljavo 1. 3. 2008 in je do danes doživel nekaj najnujnejših sprememb in dopolnitev, velja v evropskem okolju za sodoben in napreden zakon, ki celovito ureja področje varovanja materialne in nesnovne (žive) kulturne dediščine na ozemlju Republike Slovenije, uveljavlja načelo sorazmernosti med javnim interesom in pravicami lastnikov ter prenaša določila relevantnih mednarodnih konvencij in evropskih direktiv v slovenski pravni red.

Upravna praksa in izkušnje, pridobljene z neposrednim izvajanjem posameznih določil, so opozorile na potrebo po zagotovitvi skladnosti pri uporabi posameznih nosilnih pojmov ter spremembah in dopolnitvah določenih členov, kar je pri tako obsežni in kompleksni zasnovi zakona neizogibno in pričakovano.

Glavna področja sprememb, ki jih prinaša prva faza načrtovane dvostopenjske prenove zakona, vključujejo:

- odpravo nejasnosti posameznih **definicij** in popravke notranje skladnosti zakona,
- dopolnitev določb o **razglašanju spomenikov**,
- dopolnitev določb o **uvrščanju v nacionalno bogastvo**,
- vpeljavo **nagrade naključnim najditeljem arheoloških ostalin** posebnega pomena,
- preglednejšo **razmejitev pristojnosti** pri izdaji različnih vrst soglasij,
- dopolnitev določil v zvezi z **izvajanjem raziskav**,
- prenos težišča **financiranja predhodnih arheoloških raziskav** iz državnega proračuna,
- dopolnitve določil v zvezi z **upravljanjem spomenikov**,
- reguliranje poklicev,
- dopolnitve določil glede postopkov in ukrepov **inšpekcijskega nadzora** in
- prehodne določbe v zvezi z **varstvenimi usmeritvami za registrirano nepremično dediščino**.

Vzporedno s pripravo sprememb in dopolnitev ZVKD-1 poteka priprava predvidenih podzakonskih aktov, s katerimi bo odpravljen pomemben del pomislekov, ki se v javni razpravi pogosto pripisujejo domnevnim pomanjkljivostim matičnega zakona.

Osrednja področja druge faze sprememb in dopolnitev zakona, h katerim bo ministrstvo pristopilo v nadaljevanju, vključujejo:

- noveliranje določb v zvezi z **razpolaganjem in uporabo spomenikov**,
- varstvo **nepremične dediščine v prostoru**,
- določitev postopka v primeru **najdb dediščine med posegi**,
- izdajanje **soglasij za odstranitev dediščine**,
- **soglasja za odstranitev dediščine**,
- **organiziranost javne službe varstva premične dediščine** in
- postopek **prevlade druge javne koristi nad javno koristjo varstva kulturne dediščine in metodologija določanja izravnalnih ukrepov**,
- določbe v zvezi s strokovno **usposobljenostjo** izvajalcev specializiranih del varstva in
- zamenjava pojma "**živa dediščine**" s pojmom "**nesnovna dediščina**".

Pojasnilo glede izhodišč za načrtovane spremembe na področju muzejske dejavnosti

Muzejsko dejavnost je urejena v 86. do 97. členu, ki zahtevajo temeljit premislek o potrebnih spremembah v luči ureditve celotnega področja varstva premične dediščine. Ministrstvo ugotavlja, da so veljavna zakonska določila glede javne službe muzejev, njihovega financiranja in organizacije pomanjkljiva in neskladna z realnimi izvedbenimi možnostmi.

Ministrstvo želi s spremembo zakona uveljaviti jasen in stabilen okvir izvajanja javne službe in financiranja dejavnosti, odpraviti nejasnosti v zvezi z državno in lokalno javno službo, urediti vlogo in status obstoječe Službe za premično dediščino in muzeje, zasebnih muzejev in zasebnih zbirk. Za ustrezno pripravljen predlog spremembe navedenih členov je treba upoštevati več vidikov, ki definirajo organizacijo, delovanje in financiranje muzejev: gradivo, javno službo, lastništvo, umeščenost muzejev v lokalno in širšo skupnost, kontinuiteto in razvojne cilje. Ministrstvo ugotavlja, da bi manjše spremembe navedenih členov privedle do ponovnih pomanjkljivosti, zaradi česar podpira predlog celovitih sprememb v okviru obstoječega zakona, ki bi jih bilo mogoče za javno obravnavo pripraviti v prihodnjih mesecih.

Pojasnilo glede izhodišč za načrtovane spremembe določil v zvezi s soglasji za odstranitev dediščine in izravnalnimi ukrepi

Izvajanje veljavnega 31. člena (kulturnovarstveno soglasje za raziskavo in odstranitev dediščine) povzroča zadrege. Njegova največja pomanjkljivost je, da so merila in postopek, s katerimi se ugotavlja in odloči o odstranitvi posamezne enote dediščine, preohlapni in nedoločni. Tudi zato se v strokovni in laični javnosti ustvarja vtis, da ima vsakokratni minister diskrecijsko pravico, da arbitrarno odloči o posamezni enoti dediščine.

Vprašanja, ki jih ni mogoče reševati parcialno in brez širše strokovne razprave so:

- postopek in merila za ugotavljanje "običajnih sredstev",
- primernosti in način izvajanja "izravnalnih ukrepov",
- razmejitev med "posegi po 28. členu" in "odstranitvijo" po 31. členu.

Predvsem vprašanje izravnalnih ukrepov bistveno presega namen 31. člena, zato ga je nujno obravnavati celostno skozi cel zakon (prevlada javnega interesa, posebnosti v zvezi z odstranitvami arheoloških ostalin).

NUJNE SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONA O VARSTVU KULTURNE DEDIŠČINE (ZVKD-1)

3. člen (definicije)

(1)

9. »iznos« je fizični prenos premične dediščine iz Republike Slovenije v drugo državo članico Evropske unije ~~ali v državo članico Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru;~~

10. »izvoz« je fizični prenos premične dediščine iz Republike Slovenije kot dela carinskega območja Skupnosti v tretjo državo, ki ni članica Evropske unije ~~–ali Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru;~~

Obrazložitev:

(9, 10) Pripombe CURS: uskladitev s carinskimi predpisi.

13. »konservatorski načrt« je elaborat, ki je ~~del projektne dokumentacije za pridobitev projektnih pogojev ali del projektne dokumentacije za pridobitev kulturnovarstvenega projektnega soglasja,~~ s katerim se določijo sestavine spomenika, ki jih je potrebno ohraniti, in ~~usmeritve za ohranitev in varovanje spomenika načrt izvedbe del, potrebnih za njihovo ohranitev;~~

Obrazložitev:

Obveznost priprave konservatorskega načrta je bila zaradi slabo formuliranega pojma nejasna in je omogočala preveč različno razumevanje. Definicija se izogiba neposrednemu sklicevanju na projektno dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja, pri čemer je zoževanje polja uporabe konservatorskega načrta nepotrebno. Projektna dokumentacija je namreč sestavljena iz več faz in včasih je konservatorski načrt bolj primeren v kateri od drugih faz (npr. PZI). Sprememba iz drugega dela definicije pomeni uskladitev z 8. členom pravilnika o konservatorskem načrtu, ki navaja: *usmeritve za ohranjanje in varovanje spomenika.*

27. »predhodna raziskava« je raziskava, ki jo je treba opraviti, zato da se:

- pridobijo informacije, potrebne za vrednotenje dediščine in **arheoloških ostalin** pred posegi v prostor ali pred graditvijo,
- natančneje določijo ukrepi varstva ali
- z njo dediščina **ali arheološka ostalina** pred posegi v prostor ali pred graditvijo **deloma ali v celoti** nadzorovano odstrani.

Predhodna arheološka raziskava obsega tudi poizkopavalno obdelavo arhiva arheološkega najdišča;

Obrazložitev:

Pojem dediščina v ožjem pomenu (»nepremična dediščina« po definiciji iz 22. točke tega odstavka) zajema samo nepremičnine oz. njihove dele z vrednotami dediščine, vpisane v register dediščine, ne vključuje še neodkritih (in neregistriranih) arheoloških ostalin. Sprememba je potrebna zaradi zagotovitve pravnega varstva arheoloških ostalin, ki še niso odkrite in registrirane, zlasti v postopkih sprejemanja prostorskih aktov. Na podlagi petega odstavka 76. člena v povezavi z drugo alinejo drugega odstavka 74. člena se v okviru postopka presoje vplivov na okolje lahko zahteva, da se izvedejo na območjih, kjer obstoječi podatki o prisotnosti arheoloških ostalin niso celoviti in ne omogočajo presoje vplivov, izvedba predhodne arheološke raziskave - predhodno oceno arheološkega potenciala. Na podlagi rezultatov te raziskave se lahko ustrezno ugotavlja in vrednoti vpliv na arheološke ostaline na območjih, kjer (še) ni registriranih arheoloških najdišč.

31. »prikaz vrednotenja dediščine v prostoru« je nadgradnja registra dediščine s podatki o

dejanskem stanju dediščine in njenem vrednotenju v prostoru, ki je na razpolago pripravljavcem plana kot priporočilna strokovna podlaga;

Obrazložitev:

Popravek redakcijske narave.

38. »uvoz« je fizični prenos premične dediščine iz tretje države, ki ni članica Evropske unije ~~ali Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru~~, v Republiko Slovenijo;

43. »vnos« je fizični prenos premične dediščine iz države članice Evropske unije ~~ali države članice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru~~ v Republiko Slovenijo;

Obrazložitev:

(38, 43) Pripombe CURS: uskladitev s carinskimi predpisi.

00. »arhiv arheološkega najdišča« je rezultat raziskave posameznega arheološkega najdišča skupaj z vsemi arheološkimi najdbami, vzorci in celotno dokumentacijo, ki spremlja arheološko raziskavo in poizkopavalno oziroma potersko obdelavo, in mora biti trajno hranjen kot zbirka tako, da se omogoča dostop strokovni in širši javnosti;

Obrazložitev:

Pojem, ki se v zakonu pojavi večkrat, doslej ni bil definiran. Razlaga povzema definicijo po Pravilniku o arheoloških raziskavah in je skladna z definicijo zbirke.

00 »Dobroverni posestnik« je oseba, ki je pred pridobitvijo premičnine z vrednotami dediščine, njen izvor preverila z dolžno skrbnostjo.

00 »Dolžna skrbnost« je preverjanje izvora premičnin z vrednotami dediščine na podlagi razpoložljivih podatkov iz dostopnih evidenc in registrov ter drugih dostopnih informacij na svetovnem spletu, v strokovnih organizacijah in pri lastnikih.

Obrazložitev:

Dobroverni posestnik in dolžna skrbnost sta pojma, ki ju je potrebno povezati. Smisel je, da se dobroverna posest obravnava kot takšna, če je posestnik ravnal z dolžno skrbnostjo, torej je uporabil razpoložljive dostopne podatke. V nasprotnem primeru je dobroverni posestnik lahko skoraj vsak, brez kakršnih koli obveznosti po preverjanju izvora.

00. »inventarna knjiga« je uradna, temeljna, trajna in obvezujoča evidenca za vsako zbirko premične dediščine v Republiki Sloveniji, iz katere je razviden celoten fond z osnovnimi podatki premične kulturne dediščine.

Obrazložitev:

Pojem je med definicije treba uvrstiti zato, ker se skupaj z inventarizacijo v zakonu večkrat ponavlja brez obrazložitve, ima pa pravne posledice - tako glede obveznosti kot priprave upravnih aktov.

6. člen (lastninska pravica na dediščini)

(1) Arheološka najdba ali arheološka ostalina, ki je premičnina in jo kdor koli najde ali drugače pridobi s površja zemlje, iz zemlje ali vode na ozemlju Republike Slovenije, je lastnina države, če se v postopku po 10., 26., 53. ali 135. členu tega zakona ugotovi, da ~~je dediščina~~ ima lastnosti dediščine. Lastnina države je tudi arheološka najdba, ki se najde ali drugače pridobi v okviru raziskave arheoloških ostalin po 31. členu tega zakona.

(2) Določba prejšnjega odstavka ne velja za arheološke najdbe, ki izvirajo iz vojnih grobišč, za katere je lastništvo ugotovljeno.

(3) Arheološka najdba, ki je bila nezakonito izkopana ali drugače nezakonito pridobljena iz arheološkega najdišča na ozemlju Republike Slovenije ali pa je bila zakonito izkopana in nezakonito obdržana, se obravnava kot ukradena.

(4) Prenos lastništva za predmet, ki se obravnava kot ukraden po predhodnem odstavku, je neveljaven in ničen, razen če se ugotovi, da je bila lastninska pravica posestnika predmeta v času prenosa lastništva veljavna.

(53) Spomenik v lasti države, pokrajine ali občine, ki je ali arheološka najdba ali arheološko najdišče ali je zavarovan na podlagi posebnih predpisov ali mednarodnih pogodb, katerih podpisnica je Republika Slovenija, se ne sme odtujiti.

(64) Drug spomenik v lasti države, pokrajine ali občine se sme izjemoma odtujiti le, če se s tem izboljšata njegova ohranitev in javna dostopnost ter zagotovi taka uporaba, ki je skladna z družbenim pomenom spomenika.

(75) Odločitev o odtujitvi spomenika državnega pomena sprejme vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) na predlog ministra, pristojnega za dediščino (v nadaljnjem besedilu: minister), odločitev o odtujitvi spomenika lokalnega pomena pa pristojni organ pokrajine ali občine, ki je spomenik razglasila.

(86) Premično dediščino, ki je v lasti države, pokrajine ali občine in jo hrani državni ali pooblaščen muzej, je prepovedano odtujiti, razen če gre za izmenjavo, ki pomeni bistveno dopolnitev muzejske zbirke, o čemer odloča na predlog muzeja minister.

(97) Sredstva, dosežena s prodajo dediščine ali spomenika v lasti države, pokrajine ali občine, se lahko namenijo le za ohranitev, vzdrževanje, oživljanje ali nakup dediščine ali spomenika.

Obrazložitev:

(1) Uskladitev z definicijo pojma »arheološke ostaline« iz 3. točke prvega odstavka 3. člena. »Arheološke ostaline« so vse stvari in vsakršni sledovi človekovega delovanja iz preteklih obdobij na površju, v zemlji in vodi, katerih ohranitev in preučevanje prispevata k odkrivanju zgodovinskega razvoja človeštva in njegove povezanosti z naravnim okoljem, za katere sta glavni vir informacij arheološko raziskovanje ali odkritja in za katere je mogoče domnevati, da so na površju, v zemlji ali pod vodo vsaj 100 let in da imajo lastnosti dediščine.

Drugi stavek zapolnjuje vrzel v obsegu državnega lastništva nad arheološkimi najdbami, do katere je prišlo v usklajevanju sprememb ob odpravi neskladja 6. člena z Ustavo (Ur. l. RS, 90/12).

(3) in (4) Po priporočilu UNESCO-a je potrebno državno lastnino nad arheološkimi najdbami dodatno podkrepiti s kaznivostjo odtujitve.

10. člen (nacionalno bogastvo)

(1) Nacionalno bogastvo je premičnina, ki ~~sodi v eno od zvrsti dediščine, ki jih določa Priloga Uredbe 3911/92/EGS, in ki poleg tega~~ izpolnjuje eno ali več od naslednjih zahtev:

- ima status spomenika,
- je več kot 100 let stara arheološka najdba, ki izhaja iz izkopavanj ali najdišč na kopnem ali pod vodo na ozemlju Republike Slovenije,
- je več kot 100 let star sestavni del nepremičnega spomenika, ki je bil razstavljen,
- je inventarizirana kot del zbirke muzeja, vpisanega v razvid iz 87. člena tega zakona, kot del zbirke javnega arhiva ali javne knjižnice ali kot pritiklina ali del zbirke cerkve ali druge verske skupnosti, ~~ali~~
- ima za Republiko Slovenijo kulturno vrednost zaradi svojega pomena.

(2) V dvomu o tem, ali je določena premičnina nacionalno bogastvo iz druge do pete alineje prejšnjega odstavka, odloči minister.

(3) Minister odloči, da ima premičnina kulturno vrednost za Republiko Slovenijo v

skladu s peto alinejo prvega odstavka in je zato nacionalno bogastvo, če ta premičnina sodi v eno od zvrsti dediščine, ki jih določa predpis iz sedmega odstavka 9. člena in ki poleg tega ustreza enemu ali več od naslednjih meril:

- je delo umetnice ali umetnika, oblikovalke ali oblikovalca, ustvarjalke ali ustvarjalca, pomembnega za določeno področje kulture v Sloveniji,
- je izdelek domače ustvarjalnosti oziroma znanja,
- je značilna s stališča dediščine Republike Slovenije ali njenih regij,
- je povezana z osebnostjo, pojavom ali dogajanjem, pomembnim za slovensko zgodovino oziroma za zgodovino v Republiki Sloveniji,
- je povezana s spomenikom ali drugim pomembnim kulturnim okoljem,
- je v Republiki Sloveniji redka, ogrožena ali bo postala redka

(4) Izjemoma lahko minister odloči, da ima premičnina, ki ne sodi v zvrsti dediščine, ki jih določa predpis iz sedmega odstavka 9. člena, kulturno vrednost za Republiko Slovenijo v skladu s peto alinejo prvega odstavka in je zato nacionalno bogastvo, če ta premičnina ustreza merilom iz predhodnega odstavka in je hkrati izjemno pomembno delo, katerega odtujitev bi bistveno okrnila slovensko kulturno dediščino.

(5) Zbirka premičnin se lahko uvrsti v nacionalno bogastvo, če je zanjo pripravljena inventarna knjiga skladno s predpisom iz 18. člena.

(6) Z vladnim odlokom se v nacionalno bogastvo uvrščajo premičnine, katerih lastnik ni znan.

(7) Predlog odloka iz predhodnega odstavka pripravi ministrstvo, pristojno za kulturo. Odlok mora vsebovati podatke o avtorjih ali izdelovalcih, opis oziroma določitev zvrsti predmetov in druge podatke, ki pomagajo identificirati takšne predmete.

Obrazložitev:

(1) Uredba je kodificirana (zdaj 116/09), predvsem pa ima bistveno višje finančno ovrednotene pragove od nacionalnih. Za nas veljajo zvrsti in finančni pragi iz nacionalnega predpisa – zvrsti dediščine.

(3) Peta alineja se največkrat rabi za premičnine v zasebni lasti, pri čemer je potrebno postaviti osnovno zamejitev, ki jo določa pravilnik o zvrsteh.

(4) Uvrščanje v nacionalno bogastvo poteka po tem zakonu in ZUP-u. Postopek in izdaja odločbe vsebinsko nista strogo določena, kar je povsem ustrezno, ker bi si sicer močno otežili uvrščanje. Glede uvrščanja zbirk pa je potrebno uvesti določilo, da je nujna priprava inventarne knjige. Ta odstavek se nanaša na tiste zbirke, ki niso inventarizirane kot del zbirke muzeja, ampak se uvrščajo na podlagi pete alineje prvega odstavka tega člena. Priprava inventarne knjige v tem primeru ne pomeni inventarizacije muzejske, ampak zasebne zbirke.

(6) in (7) Določbi, pomembni zaradi splošne zaščite ogroženih del ali zvrsti. Če je predmet nacionalno bogastvo, lahko zanj zahtevamo vračilo. Predmete v zasebni lasti, ki nimajo odločbe, bi bilo mogoče uvrščati z odlokom in sicer na splošen način (npr. vsa likovna dela v tehniki olje na platno slovenskih impresionistov). Če se tako določi z odlokom, takšni predmeti ne morejo biti trajno odtujeni z ozemlja RS. S to določbo se v ničemer ne omejuje promet premičnin v zasebni lasti. Zanje velja le omejitev trajnega izvoza ali iznosa. S tem pridobimo podlago za zahtevek po vračilu. V nasprotnem primeru je dokazni postopek mnogo težji ali pa celo nemogoč.

11. člen (nepremični spomenik)

(1) **Registrirana** Nepremična dediščina, ki

- predstavlja izrazit dosežek ustvarjalnosti ali dragoceno prispeva h kulturni raznolikosti,
- je pomemben del prostora ali dediščine Republike Slovenije ali njenih regij ali
- predstavlja vir za razumevanje zgodovinskih procesov, pojavov ter njihove povezanosti s sedanjo kulturo in prostorom, se lahko zaradi svojega izjemnega pomena za državo (v nadaljnjem besedilu: spomenik državnega pomena) ali posebnega pomena za pokrajino ali občino (v nadaljnjem besedilu: spomenik lokalnega pomena) razglasi za spomenik.

(2) Nepremični spomenik se lahko razglasi kot posamezni spomenik ali kot spomeniško območje. Kot posamezni spomenik se razglasi posamezna nepremičnina iz tretjega odstavka 9. člena tega zakona, kot spomeniško območje pa območje dediščine iz četrtega odstavka 9. člena tega zakona.

(3) Del nepremičnega spomenika je tudi njegova neposredna okolica ter pritikline, ki z nepremičnim spomenikom sestavljajo prostorsko, funkcionalno ali pomensko celoto. Pritikline postanejo spomeniki z razglasitvijo nepremičnega spomenika, če so vpisane v inventarno knjigo spomenika ~~po merilih iz 18. člena tega zakona skladno s predpisom iz drugega odstavka 18. člena.~~

Obrazložitev:

(1) Po definiciji iz 3. člena ZVKD-1 so "nepremična dediščina" nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine, vpisani v register dediščine, "registrirana dediščina" pa je dediščina, ki je vpisana v register in ki ni spomenik. Uporaba pojma "registrirana nepremična dediščina" pomeni podvajanje glede na definiciji in povzroča nejasnosti pri tolmačenju.

Dosledna uporaba pojma "registrirana nepremična dediščina" (to so nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine, vpisani v register dediščine, ki niso spomenik) bi lahko povzročila tolmačenje, da so vse dvakratne razglasitve nezakonite, čeprav jih zakon v 22. členu eksplicitno predvideva in so tudi v praksi precej pogoste. Pri razglašanju nepremičnih spomenikov namreč velja, da se lahko za kulturni spomenik razglasi del enote, ki je že razglašena za kulturni spomenik (npr. posamezna hiša, ki leži v naselbinskem spomeniku), ali enota, ki vsebuje že razglašen kulturni spomenik (npr. arheološko najdišče, v katerem leži že razglašena cerkev). Tovrstne razglasitve so običajna praksa in so nujne, saj različne zvrsti dediščine varujemo z različnimi varstvenimi režimi.

Sprememba pomeni tudi usklajitev z 19. členom (razglasitev premičnega spomenika) in 20. členom (razglasitev žive mojstrovine), ki določata, da se za spomenik lahko razglasi dediščina, ki je "vpisana v register". Določilo, da se za kulturni spomenik lahko razglasi le dediščina, ki je vpisana v register, je smiselno in je bilo v zakon napisano z namenom, da se zagotovijo celovitost registriranja dediščine, strokovnost pri razglašanju kulturnih spomenikov in učinkovita informacijska podpora. Ker zakon zasleduje tudi cilj čimbolj enotnega sistema varstva za vse vrste dediščine (nepremično, premično in živo), ni razloga, da se pogoji za razglašanje nepremičnih spomenikov razlikujejo od pogojev za razglašanje premičnih spomenikov in živih mojstrovin.

(3) Odpravlja se tehnična napaka v veljavnem ZVKD-1. Enako velja za četrti odstavek 19. člena.

12. člen (razglasitev nepremičnega spomenika)

(1) Zavod pripravi predlog za razglasitev spomenika po lastni presoji ali na pobudo koga drugega. Če zavod zavrne pobudo za razglasitev, mora pobudnika seznaniti s svojo odločitvijo in z razlogi zanjo.

(2) Zavod mora o pripravi predloga za razglasitev seznaniti lastnike dediščine, ki naj bi se razglasila za spomenik, ter jim dati možnost, da podajo svoje mnenje v zvezi z razglasitvijo. Lastniki se obveščajo praviloma po pošti ali z javnim naznanilom, če je ta način zaradi večjega števila, težke dosegljivosti ali neznanega naslova primernejši (npr. na nepremičnini, katere razglasitev se predlaga, v uradnem glasilu, v sredstvih javnega obveščanja ali na drug primeren način). Kadar se izvede javna obravnava, obveščanje lastnikov v skladu s tem odstavkom ni potrebno.

(3) Zavod mora izvesti javno obravnavo, če gre za razglasitev spomeniškega območja. O javni obravnavi se javnost obvesti z objavo datuma obravnave, načinom dostopnosti gradiv, rokov za podajo mnenj in navedbo organa, ki mnenja sprejema. Obvestilo o obravnavi se objavi v vsaj enem javnem sredstvu obveščanja najmanj deset dni pred javno obravnavo. V času do javne obravnave mora biti zagotovljen javen dostop do gradiv, ki so predmet javne obravnave.

(4) Na javni obravnavi se predstavijo razlogi za razglasitev, osnutek akta o razglasitvi in kartografska dokumentacija. Vsakdo ima možnost, da ustno ali pisno poda svoje mnenje v zvezi z razglasitvijo. Zavod se mora do mnenj opredeliti.

(5) Postopek razglasitve spomenika lokalnega pomena vodi pristojni organ pokrajine ali občine ob smiselni uporabi določb drugega do četrtega odstavka tega člena. Predlog za razglasitev spomenika lokalnega pomena pripravi zavod. **Seznanitev lastnikov s predlogom za razglasitev spomenika lokalnega pomena oziroma javno obravnavo izvede pristojni organ pokrajine ali občine ob sodelovanju zavoda.**

Obrazložitev:

Sprememba pomeni razjasnitev vodenja postopka, kar je bilo pogosto vprašanje občin in se je doslej reševala s tolmačenjem.

13. člen (akt o razglasitvi)

(1) Spomenik državnega pomena se razglasi z aktom vlade, spomenik lokalnega pomena pa z odlokom predstavniškega organa pokrajine ali občine (v nadaljnjem besedilu: akt o razglasitvi).

(2) Akt o razglasitvi obsega zlasti:

- identifikacijo spomenika, vključno z določitvijo meje spomenika tako natančno, da so meje določljive v naravi in zemljiškem katastru,
- vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik,
- varstveni režim spomenika,
- vplivno območje, kadar je to zaradi zagotavljanja prostorske celovitosti spomenika potrebno, vključno z določitvijo meje vplivnega območja tako natančno, da so meje določljive v naravi in zemljiškem katastru,
- varstveni režim v vplivnem območju,
- morebitno obveznost javne dostopnosti spomenika,
- zahteve glede upravljanja ter morebitno obveznost sprejema načrta upravljanja in
- **podatke o inventarni knjigi ~~inventarno-knjigo~~ premičnin, ki so sestavni del spomenika, in pristojni organizaciji za premično dediščino, če se skupaj z nepremičnim spomenikom razglašajo tudi premičnine, ki so njegov sestavni del kadar je to potrebno.**

(3) Na podlagi akta o razglasitvi se pravni status nepremičnega spomenika in njegovega vplivnega območja, če je ~~to določeno~~ **obveznost vpisa za vplivno območje določena** z aktom o razglasitvi, zaznamuje v zemljiški knjigi kot zaznamba nepremičnega spomenika. Organ, ki je spomenik razglasil, pošlje akt o razglasitvi na pristojno zemljiško knjigo. Vpis nepremičnega spomenika v zemljiško knjigo se opravi po uradni dolžnosti.

(4) Zaznamba nepremičnega spomenika v zemljiško knjigo se ne izvede za spomeniška območja, razen v delih, ki obsegajo arheološka najdišča ali v delih, kjer zahtevo za zaznambo določi akt o razglasitvi.

Obrazložitev:

(2) Inventarna knjiga premičnin je preobsežen dokument, da bi lahko bila sestavni del odloka, vendar pa mora odlok vsebovati podatke o knjigi in pristojni organizaciji, ki inventarno knjigo hrani in je pristojna za strokovni nadzor nad premičninami.

(3) Zemljiškknjizna sodišča v nekaterih primerih ne vpisujejo razglasitev v zemljiško knjigo, ker se sklicujejo na nejasnost sedanje dikcije tretjega odstavka 13. člena ZVKD-1. Sprememba odpravlja možnost napačnega razumevanja.

18. člen (inventarizirani premični spomeniki)

(1) Inventariziran premični spomenik je vsaka premičnina in zbirka premičnin z lastnostmi iz prejšnjega člena, ki je vpisana v inventarno knjigo državnega ali pooblaščenega muzeja in je v njegovem upravljanju.

- (2) Minister predpiše vsebino in način vodenja inventarne knjige.
- (3) V primeru prenehanja delovanja muzeja se inventariziran premični spomenik skupaj z dokumentacijo prenese v hrambo muzeja naslednika. Če muzej, ki je prenehal z delovanjem, nima naslednika, se zbirka skupaj z dokumentacijo prenese v pristojni muzej.
- (4) Premični spomenik mora biti hranjen skupaj z dokumentacijo tako, da se omogoča dostop strokovni in širši javnosti.

Obrazložitev:

- (2) V obstoječem zakonu ni podlage za predpis o vodenju inventarne knjige.
- (3) Določilo zapolnjuje vrzel, ki se nanaša na varovanje zbirk, ki so spomenik.
- (4) Predlog, potreben pravne presoje.

19. člen (razglasitev premičnega spomenika)

- (1) Premičnine in zbirke premičnin, vpisane v register, ki niso v upravljanju državnega ali pooblaščenega muzeja in niso vpisane v njegovo inventarno knjigo, postanejo spomeniki z razglasitvijo.
- (2) Predlog za razglasitev na podlagi lastne presoje ali na predlog pobudnika pripravi ~~državni oziroma pooblaščen muzej~~ pristojna organizacija. Če ~~muzej~~ organizacija zavrne pobudo za razglasitev, mora s svojo odločitvijo seznaniti pobudnika.
- (3) ~~Muzej~~ Organizacija mora o pripravi predloga za razglasitev seznaniti lastnika premične dediščine, ki naj bi se razglasila za spomenik, in od njega pridobiti soglasje za razglasitev. Premične dediščine brez soglasja lastnika ni mogoče razglasiti za spomenik, razen če lastnik dediščine ni znan.
- (4) Zbirka se lahko razglasi za spomeniško zbirko le, če so vse posamezne premičnine vpisane v inventarno knjigo zbirke ~~po merilih iz 18.~~ skladno s predpisom iz drugega odstavka 24. člena tega zakona. Inventarno knjigo zbirke hranita lastnik in pristojna strokovna organizacija, ki je opravila inventarizacijo.
- (5) Če se postopek razglasitve nanaša na geološke zbirke, ki vsebujejo minerale ali fosile, je potrebno pridobiti soglasje ministra, pristojnega za ohranjanje narave.
- (6) Spomenik državnega pomena se razglasi z aktom vlade, spomenik lokalnega pomena pa z odlokom predstavniškega organa pokrajine ali občine.
- (7) Akt o razglasitvi vsebuje identifikacijo spomenika, vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik, ~~in~~ varstveni režim spomenika in pristojno organizacijo.
- (8) Minister na podlagi akta iz sedmega odstavka tega člena lastniku spomenika izda odločbo, s katero določi pravice in dolžnosti lastnika v zvezi s spomenikom. V primeru razglasitve za spomenik lokalnega pomena takšno odločbo izda župan.

Obrazložitev:

- (2) in (3) Za pripravo predlogov za razglasitev so lahko pristojne različne organizacije, glede na zvrst gradiva - za knjižno gradivo npr. NUK, medtem ko državni in pooblaščen muzeji nimajo strokovnjakov za vse zvrsti dediščine.
- (4) Dolžnost priprave in hranjenja inventarne knjige mora biti zapisana v zakonu.
- (7) Iz obstoječih odlokov je razvidno, da je velika pomanjkljivost v nenavajanju pristojne strokovne organizacije. Le-ta mora biti znana, ker hrani podatke o spomeniku, popis inventarja, poleg tega pa ima tudi določene dolžnosti glede strokovne pomoči in nadzora.
- (8) Odlok se nanaša na spomenik, lastništvo in lastniška razmerja pa ostanejo nedorečena. Lastnik z odločbo uveljavlja določene pravice in ima določene dolžnosti. Odločba je namenjena lastniku.

21. člen (začasna razglasitev)

- (1) Kadar ima določena **registrirana** dediščina, **ki je vpisana v register**, vrednote spomenika in obstaja nevarnost, da bodo te vrednote okrnjene ali uničene, sprejme minister odlok o začasni razglasitvi za spomenik.
- (2) Odlok o začasni razglasitvi obsega razlog za začasno razglasitev, varstveni režim in obdobje začasne razglasitve. Začasna razglasitev lahko traja najdlje 12 mesecev in se izjemoma lahko podaljša še za 12 mesecev. Minister z odlokom prekliče začasno razglasitev, če prenehajo obstajati razlogi za začasno razglasitev pred iztekom njenega roka.
- (3) Odlok o začasni razglasitvi ali o njenem podaljšanju se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. V postopku sprejemanja začasne razglasitve se ne uporabljajo določbe o pripravi predloga za razglasitev, o obveščanju lastnikov v času priprave ter o javni obravnavi iz 12. člena in o soglasju lastnika iz tretjega odstavka 19. člena tega zakona.
- (4) Pristojna organizacija mora hkrati s predlogom za začasno razglasitev začeti postopek priprave predloga za razglasitev spomenika. Nepravočasna priprava predloga za razglasitev ni razlog za podaljšanje trajanja začasne razglasitve. Če se začasna razglasitev nanaša na območja, varovana po predpisih o ohranjanju narave, mora pristojna organizacija o predlogu obvestiti ministra, pristojnega za ohranjanje narave.
- (5) Določbe tega člena se smiselno uporabljajo za začasno razglasitev spomenika, ki jo sprejme pokrajina ali občina.
- (6) Minister lahko sprejme odlok o začasni razglasitvi tudi v primeru, ko je pristojna organizacija pripravila predlog za razglasitev za spomenik lokalnega pomena, vendar predstavniški organ pokrajine ali občine predloga za razglasitev v celoti ali v bistvenem delu ni upošteval.
- (7) Kot bistveni del predloga za razglasitev se šteje vrednota, ki utemeljuje razglasitev za spomenik, varstveni režim vsaj v obsegu, ki omogoča najnujnejše varstvo, in vplivno območje ter varstveni režim v njem, ki še zagotavljata prostorsko celovitost spomenika.
- (8) Kadar se začasna razglasitev spomenika nanaša na območje, varovano ali zavarovano po predpisih s področja ohranjanja narave, se akt o začasni razglasitvi sprejme ob soglasju ministra, pristojnega za ohranjanje narave.

Obrazložitev:

Sprememba pomeni uskladitev z 11. členom (razglasitev nepremičnega spomenika), 19. členom (razglasitev premičnega spomenika) in 20. členom (razglasitev žive mojstrovine). Glej tudi obrazložitev pri 11. členu.

23. člen (prenehanje statusa spomenika)

- (1) O prenehanju statusa spomenika odloči organ, pristojen za razglasitev spomenika po postopku, ki je predpisan za razglasitev spomenika, **in ob soglasju zavoda**. Organ pošlje akt o prenehanju statusa nepremičnega spomenika na pristojno zemljiško knjigo, ki po uradni dolžnosti izbriše zaznambo spomenika iz zemljiške knjige.
- (2) Spomenik v upravljanju državnega ali pooblaščenega muzeja preneha z izbrisom iz inventarne knjige na podlagi sklepa organa, ki na podlagi akta o ustanovitvi muzeja obravnava vprašanja s področja strokovnega dela muzeja, **in ob soglasju ministrstva**.
- (3) Če zavod oziroma ministrstvo v 60 dneh ne zavrne izdaje soglasja, se šteje, da je bilo soglasje izdano.**

Obrazložitev:

ZVKD-1 sicer predpisuje postopek prenehanja statusa spomenika na osnovi predloga zavoda. V praksi se dogaja, da zavod na pobudo občine odreče pripravo predloga za preklic razglasitve, občina pa negativni odgovor zavoda uporabi kot predlog, ki ji ga ni treba upoštevati (zadostila pa je postopku, saj je pridobila predlog). V praksi so občine že preklicale odloke za območje celotne občine. S spremembo bi občino zavezali k pridobitvi soglasja zavoda, s tem pa k

tehtnejšemu premisleku o preklicu razglasitve oziroma onemogočili preklic razglasitve, s katero bi prepoznano in zakonito varovano kulturno dediščino lahko trajno prepustili poškodovanju oziroma uničenju. Če občina ravna v nasprotju s soglasjem ali brez njega, je mogoče sprožiti upravni spor oziroma presojo zakonitosti akta na ustavnem sodišču.

26. člen (najdba arheološke ostaline)

(1) Kdor najde na površju zemlje, pod njim ali v vodi arheološko ostalino, mora poskrbeti, da ostane ta nepoškodovana ter na mestu in v položaju, kot jo je odkril. O najdbi mora najpozneje naslednji delovni dan obvestiti zavod. Dolžnost obvestila o najdbi imajo najditelj, lastnik zemljišča, drug stvarnopravni upravičenec na zemljišču ali njegov posestnik, v primeru graditve objekta pa tudi investitor in odgovorni vodja del.

(2) V kraj najdbe lahko v sedmih dneh po obvestilu iz prejšnjega odstavka posega le pooblaščen oseba zavoda, razen če pooblaščen oseba že prej odloči drugače ali če obstaja nevarnost za zdravje in življenje ljudi ali za obstoj arheološke ostaline.

(3) Pooblaščen oseba mora v roku iz prejšnjega odstavka raziskati, ali ~~gre pri najdbi za dediščino~~ ima najdba lastnosti dediščine. Pooblaščen oseba ima pri tem pravico vzeti premičnino za potrebe raziskave. Če se izkaže, da ~~ne gre za dediščino~~ najdba nima lastnosti dediščine, mora zavod vse odvzete premičnine po opravljeni ~~predhodni~~ raziskavi vrniti najditelju.

(4) Pooblaščen oseba lahko podaljša rok iz drugega odstavka za največ sedem dni, če potrebnih raziskav v prvotnem roku ni bilo mogoče opraviti.

(5) Zavod izda najditelju, lastniku zemljišča in osebi, ki je o najdbi obvestila zavod, odločbo o tem, ali ~~je arheološka ostalina dediščina~~ ima arheološka ostalina lastnosti dediščine v skladu s tem zakonom. Lastnik arheološke ostaline, ki je premičnina in za katero se s pravnomočno odločbo ugotovi, da ~~je dediščina~~ ima lastnosti dediščine, je država.

(6) Pritožba zoper odločbo iz prejšnjega odstavka ne zadrži predaje arheološke ostaline, ki je premičnina, pristojnemu muzeju.

Obrazložitev:

Glej obrazložitev k spremembi 6. člena.

26.a člen (nagrada naključnemu najditelju arheološke najdbe)

(1) Naključni najditelj arheološke najdbe ali arheološke ostaline, ki je premičnina, za katero je bilo z odločbo iz petega odstavka 26. člena ugotovljeno, da ima lastnosti dediščine, in ki je ravnal v skladu s prvim in drugim odstavkom 26. člena, lahko pridobi nagrado.

(2) Na zahtevo najditelja iz prejšnjega odstavka ministrstvo izvede postopek, v katerem ugotovi upravičenost do nagrade ter na podlagi strokovnega mnenja državnega ali pooblaščenega muzeja pomen najdbe in odloči o višini nagrade, ki se z odločbo dodeli najditelju.

Obrazložitev

Denarno nagrado za naključne najditelje pomembnih arheoloških najdb pozna večina držav celinske Evrope, v starejši slovenski zakonodaji pa je to možnost predvideval le Zakon o varstvu kulturnih spomenikov v LR Sloveniji iz leta 1961 (Uradni list LRS, št. 26/61 in 11/65), ki je v 9. členu določal, da lahko poštenu najditelja kulturnega spomenika (v zemlji ali vodi), zahteva nagrado. Predvideno je bilo, da nagrado plača najditelju zavod za spomeniško varstvo v skladu s posebnimi predpisi o postopku z najdenimi stvarmi. Če se zavod in najditelj ne bi mogla sporazumeti o višini nagrade, bi nagrado določilo okrajno sodišče v nepravdnem postopku.

Predlagana ureditev na primeren način nadgrajuje obstoječe ukrepe varstva arheološke dediščine v prostoru in naslavlja poštene najditelje, ki na arheološko najdbo naletijo po naključju in jo v skladu z veljavno obveznostjo obvestila o najdbi sporočijo pristojni instituciji. Poudariti velja, da sistem nagrade velja samo za naključna odkritja (npr. pri gozdnih ali poljskih delih) in

izključuje najdbe, do katerih pride z načrtnim iskanjem, npr. v okviru iskanja arheoloških ostalin po 32. členu ZVKD-1 in raziskav po 31. členu ZVKD-1.

Pričakovano uspešnost vpeljave tovrstnega stimulativnega ukrepa, ki bistveno poveča število prijavljenih najdb in upravičuje namenska sredstva, potrjujejo pozitivne mednarodne izkušnje. To velja zlasti za materialno in pričevalno izjemne najdbe, ki so se sicer glede na boleča spoznanja v preteklosti pogosto nezakonito znašle na mednarodnem trgu s starinami.

Izkušnje iz dvakrat večje Estonije, ki jo v arheološkem smislu označuje velika pogostost zgodnj srednjeveških založnih depojev predmetov iz dragocenih kovin, kažejo, da vsota tozadevno vloženih sredstev na letni ravni ni presegla 150.000 EUR. Glede na značaj in dinamiko arheoloških odkritij na ozemlju Republike Slovenije v zadnjih desetletjih predvidevamo, da bi bilo za ta namen na letni ravni potrebno zagotoviti okoli 75.000 EUR, v zameno bi poleg arheološko in znanstveno pomembnih najdb pridobili tudi naklonjenost in zaupanje so-državljanov ter povečanje zavesti o pomenu dediščine.

28. člen (kulturnovarstveno soglasje za posege)

(1) Kulturnovarstveno soglasje je treba pridobiti za:

- posege v spomenik,
- posege v vplivno območje spomenika, če to obveznost določa akt o razglasitvi, posege v varstvena območja dediščine,
- posege v registrirano nepremično dediščino ali v enoto urejanja prostora, če to obveznost določa prostorski akt, in
- za raziskavo dediščine, ki ni arheološka ostalina.

(2) Kulturnovarstveno soglasje ni potrebno za:

~~— vzdrževalna dela, ki ne posegajo v varovane vrednote in služijo ohranitvi spomenika. Taka dela je treba priglasiti zavodu vsaj mesec dni pred predvidenim začetkom vzdrževalnih del. Če zavod v 20 dneh priglasitve ne zavrne, se šteje, da so vzdrževalna dela dovoljena;~~

– nujne posege na spomeniku ali dediščini, če so posegi neizogibno in nemudoma potrebni za odvrnitev nepredvidljive nevarnosti uničenja ali poškodbe spomenika ali dediščine, ali za odvrnitev nevarnosti za ljudi in premoženje. O nujnem posegu je treba takoj po njegovi izvedbi obvestiti zavod in zaprositi za naknadno kulturnovarstveno soglasje;

– izvedbo raziskav, ki jih opravlja zavod v okviru javne službe ali ki se opravljajo po naročilu zavoda;

~~– kadar je bilo za poseg že izdano oziroma je predvidena izdaja okoljevarstvenega soglasja na podlagi predpisov o varstvu okolja.~~

~~- za izvedbo raziskav arheoloških ostalin in odstranitvev dediščine, za katere je potrebno kulturnovarstveno soglasje iz 31. člena tega zakona;~~

(3) Kulturnovarstveno soglasje za posege, za katere je predpisano gradbeno dovoljenje, se izdaja kot projektno soglasje v skladu s predpisi, ki urejajo graditev.

(4) Kulturnovarstveno soglasje se izda:

– za posege v spomenik in za posege v vplivno območje spomenika: v skladu z aktom o razglasitvi spomenika,

– za posege v varstveno območje dediščine: v skladu z aktom o določitvi varstvenega območja dediščine,

– za posege v registrirano nepremično dediščino ali v enoto urejanja prostora: v skladu s prostorskim aktom ali aktom o določitvi varstvenih območij dediščine.

(5) Pri odločanju o izdaji kulturnovarstvenega soglasja je treba pretehtati razloge za poseg in razloge za ohranitev dediščine v obstoječi obliki. V prid odobritve posega je posebej treba šteti okoliščino, če predlagani posegi omogočajo vzpostavitev trajnih gospodarskih temeljev za ohranitev dediščine.

(6) Uskladitev s 74. členom.

Obrazložitev:

(2) Pojem "vzdrževalna dela" se nanaša na pojem iz ZGO-1. Z Uredbo o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje, ki je podzakonski akt ZGO-1, pa se je nabor t.i. vzdrževalnih del razširil na nekatere najbolj tipične varovane vrednote dediščine, to je npr.: obnova fasade, izvedba frčad, asfaltiranje dvorišč... Zato ustreznost presoje, ali gre za poseg v varovane vrednote dediščine ali ne, lahko zagotavlja le zavod, ne pa vsak posamezen lastnik. Poleg tega je pojem "priglasitev del" pravni anahronizem, ki ustvarja zmedo.

Zaradi zmanjševanja administrativnih ovir bi bilo potrebno takšne vloge obravnavati po skrajšanem postopku, to pomeni brez obveznega predhodnega pridobivanja projektnih pogojev. Zavod bi lahko namreč v primerih vlog za vzdrževalna dela izdal le kulturnovarstveno soglasje, v katerem bi zapisal varstvene usmeritve in druge pogoje (glej 3. točko 29. člena).

Okoljevarstveno soglasje se izdaja na idejno zasnovo; v okoljevarstvenem soglasju se določijo tudi pogoji, ki jih nosilec nameravanega posega mora upoštevati (pogoji za pridobitev gradbenega dovoljenja, pogoji za izvedbo del). Upoštevanje pogojev se preverja v postopku izdaje gradbenega in uporabnega dovoljenja. Okoljevarstvena soglasja so v nekem smislu pogoji, usmeritve za pripravo projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja, kar pomeni, da odgovarjajo fazi kulturnovarstvenih pogojev, ne morejo pa nadomestiti kulturnovarstvenega soglasja, ki se izdaja na projektno dokumentacijo.

Nova alineja je dodana zaradi zagotovitve večje preglednosti pri pristojnostih za izdajo soglasij za raziskave; v tem okviru ZVKDS izdaja kulturnovarstvena soglasja za raziskavo nepremične dediščine, ki ni arheološka ostalina in ni predhodna raziskava, s katero ministrstvo dovoli odstranitev dediščine. Kulturnovarstveno soglasje za arheološke raziskave in kulturnovarstveno soglasje za odstranitev dediščine izdaja ministrstvo v skladu s 31. členom.

29. člen (kulturnovarstveni pogoji)

(1) Pred izdajo kulturnovarstvenega soglasja, ~~razen za soglasje za raziskave ali za iskanje arheoloških ostalin,~~ je treba pridobiti kulturnovarstvene pogoje zavoda.

(2) V vlogi za pridobitev kulturnovarstvenih pogojev je treba navesti namen posega in priložiti projektno dokumentacijo, ki jo za pridobitev projektnih pogojev predpisujejo predpisi, ki urejajo graditev. Kadar gre za poseg, za katerega ni predpisano gradbeno dovoljenje, je potrebno vlogi priložiti ustrezno skico in opis posega.

(3) Zavod s kulturnovarstvenimi pogoji določi zahteve, ki jih mora izpolnjevati projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja ali druga projektna dokumentacija, potrebna za izvedbo posegov, in zahteve glede strokovne usposobljenosti izvajalcev specializiranih del.

(4) Kulturnovarstveni pogoji se določijo:

– za poseg v registrirano nepremično dediščino **ali v enoto urejanja prostora:** v skladu z določbami prostorskega akta ali akta o določitvi varstvenih območij dediščine,

– za poseg v spomenik ali vplivno območje spomenika: v skladu z aktom o razglasitvi ~~ali z določbami prostorskega akta oziroma akta o določitvi varstvenih območij dediščine.~~

(5) Zavod lahko s kulturnovarstvenimi pogoji kot pogoj za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja določi obveznost oprave predhodnih raziskav ali obveznost priprave konservatorskega načrta, **vključno z načinom potrjevanja posameznih faz načrta.**

(6) Obveznost oprave predhodnih raziskav se lahko določi, če se upravičeno domneva, da je v nepremičnini, ki je predmet posegov, neodkrita dediščina, in grozi nevarnost za njeno poškodovanje ali uničenje.

(7) Priprava konservatorskega načrta se lahko zahteva **za poseg v spomenik,** če:

– je nameravani poseg kompleksen,

– grozi nevarnost uničenja ali ogrožanja varovanih vrednot ali

– je treba pri posegu izvesti konservatorsko-restavratorska dela.

(8) Konservatorski načrt je potreben vedno, kadar gre za posege v strukturne elemente spomenika.

(9) Šteje se, da pogoji za izdajo kulturnovarstvenega soglasja niso potrebni, če zavod pogojev ni izdal v 30 dneh od vložitve vloge za izdajo pogojev. V tem primeru se kot pogoji za pripravo projektne dokumentacije za poseg v registrirano nepremično dediščino upoštevajo določbe prostorskega akta, za poseg v varstveno območje določbe akta o določitvi varstvenih območij dediščine, za poseg v spomenik pa določbe akta o razglasitvi.

(10) Če zavod že na podlagi vloge za izdajo kulturnovarstvenih pogojev ugotovi, da je poseg sprejemljiv in da kulturnovarstveni pogoji niso potrebni, se vloga za kulturnovarstvene pogoje šteje kot vloga za izdajo kulturnovarstvenega soglasja. Zavod na podlagi te ugotovitve izda kulturnovarstveno soglasje.

(11) Če zavod ugotovi, da poseg po predpisih iz njegove pristojnosti ni dopusten ali mogoč, se zahteva za izdajo kulturnovarstvenih pogojev šteje kot zahteva za izdajo kulturnovarstvenega soglasja in se izda odločba o zavrnitvi izdaje soglasja.

(1249) Minister predpiše vsebino, obliko in način priprave konservatorskega načrta.

Obrazložitev:

(1) Črtanje stavčnega člena iz prvega odstavka je potrebno zaradi zagotovitve notranje skladnosti s (spremenjenim) drugim odstavkom 28. člena zakona. Soglasje za raziskave se nanaša na soglasje za raziskavo nepremične dediščine, ki ni arheološka ostalina in ni predhodna raziskava, s katero ministrstvo dovoli odstranitev dediščine, soglasje za iskanje arheoloških ostalin pa na dovoljenje za iskanje arheoloških ostalin po 32. členu tega zakona.

(4 – 1) Enote urejanje prostora (krajše EUP) so morfološke enote, ki jih določajo prostorski akti. Na EUP se vežejo podrobna določila prostorskega akta, ki pa so v odvisnem razmerju z enoto dediščine. V teh primerih že sam prostorski akt zapiše, da je območje varovano in da mora soglasje pred posegom izdati ZVKDS. S popravkom ZVKD-1 zgolj določamo, na podlagi česa je možno predpisati varstveni režim.

(4 -2) Gre za uskladitev s 4. točko 28. člena, kjer so naštetе pravne podlage za izdajo kulturnovarstvenega soglasja, saj se morajo kulturnovarstveni pogoji izdajati na isti pravni podlagi kot kulturnovarstveno soglasje. Kot je napisano zdaj, ima lahko kulturni spomenik več pravnih podlag, ki pa med seboj niso usklajene.

(5) Konservatorski načrt lahko po vsebini in obsegu »striže« s fazami projektne dokumentacije, kar ima za posledico, da projektna dokumentacija in konservatorski načrt nista skladna. Ker je namen konservatorskega načrta ta, da je čim več njegovih vsebin vključenih v projektno dokumentacijo samo, je pomembno, da obstaja možnost izdelave in potrjevanja v fazah, ki logično sledijo fazam projekta (idejna / projektna / izvedbena).

(7) Gre za bolj jasen zapis določb zakona, ki že zdaj veljajo, vendar se iz prakse kaže njihovo različno razumevanje. Predvsem v tistih delih, ki določajo, v katerih primerih je konservatorski načrt obvezna sestavina projektne dokumentacije, v katerih pa zgolj priporočilna. Definicija konservatorskega načrta določa, da se izdeluje za kulturni spomenik, osmi odstavek 29. člena pa, da je konservatorski načrt potreben vedno, kadar se posega v strukturne elemente spomenika. Takšno razumevanje primerov obveznosti priprave konservatorskega načrta izhaja tudi iz 2. člena Pravilnika o konservatorskem načrtu. Ker je v praksi še vedno prihajalo do širše interpretacije, predlagamo dopolnitev določila, ki ponovi osnovni namen konservatorskega načrta. Ta se lahko izdelata tudi za ostalo dediščino, vendar se ne more zahtevati.

(10 in 11) Odprava administrativnih ovir.

30. člen (izdaja kulturnovarstvenega soglasja)

(1) Vlogi za izdajo kulturnovarstvenega soglasja za poseg, za katerega je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje, je treba priložiti projektno dokumentacijo, ki jo za pridobitev projektne soglasja predpisujejo predpisi, ki urejajo graditev. Če gre za poseg, za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje po predpisih o graditvi objektov, se vlogi priloži idejna zasnova. Če je tako določeno s kulturnovarstvenimi pogoji, je vlogi potrebno priložiti tudi dokazila o strokovni usposobljenosti izvajalcev specializiranih del.

(2) Kulturnovarstveno soglasje se lahko zavrne samo v primeru, da je poseg v neskladju s kulturnovarstvenimi pogoji, določenimi na podlagi četrtega odstavka 29. člena tega zakona. Šteje se, da je bilo soglasje izdano, če so bili kulturnovarstveni pogoji pridobljeni in če zavod ni odločil drugače v ~~30~~ **45** dneh po vložitvi vloge za izdajo soglasja.

(3) Zavod lahko v kulturnovarstvenem soglasju določi način ravnanja v primerih najdb dediščine med posegom, način izvedbe del in način strokovnega nadzora nad njihovo izvedbo, vključno z načinom potrjevanja posameznih faz izvedbe.

~~(4) Šteje se, da je bilo kulturnovarstveno soglasje izdano, ko je konservatorski načrt potrdila pooblaščenca oseba zavoda in ko organ, pristojen za izdajo gradbenega dovoljenja, izda tako dovoljenje, v katerem je kot del projektne dokumentacije določen konservatorski načrt.~~

Obrazložitev:

(2) V drugem odstavku se rok za izdajo kulturnovarstvenega soglasja podaljša na 30 dni, tako kot to omogoča ZGO. V določenih primerih, ko je k vlogi za pridobitev kulturnovarstvenih pogojev priložena projektna dokumentacija, ki že vsebuje vse zahteve, ki jih mora izpolnjevati za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja, ali v primeru, ko zavod iz navedenega namena posega ugotovi, da so že izpolnjeni pogoji za izdajo kulturnovarstvenega soglasja, izda zavod namesto kulturnovarstvenih pogojev kulturnovarstveno soglasje. S tem se skrajša čas in znižajo stroški za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja. Gre za ukrep za zmanjšanje administrativnih ovir za stranke v postopku.

(4) Odstavek se je izkazal kot problematičen iz več vidikov. Prvi je, da iz njega izhaja, da se šteje, da je bilo kulturnovarstveno soglasje izdano, če sta izpolnjena oba pogoja, torej potrjen konservatorski načrt in izdano gradbeno dovoljenje (v primeru konservatorsko - restavratorskih del PGD ni potreben). V praksi se dogaja, da upravna enota ugotovi, da gre za poseg v strukturne elemente spomenika in zahteva konservatorski načrt. Po obstoječi dikciji ima aktivno vlogo v postopku izdaje kulturnovarstvenega soglasja tudi UE, kar ni ustrezno.

Konservatorski načrt in projektna dokumentacija se včasih ne skladata po fazah, zato je pomembno, da ni avtomatizma med potrditvijo konservatorskega načrta in kulturnovarstvenega soglasja. Včasih v fazi PGD lahko (vsebinsko) potrdimo šele 1. mapo konservatorskega načrta, zato nastane zadrega, da zahtevamo že detaljne usmeritve (2. in 3. mapa), še preden projektant dela izvedbene načrte (PZI). Smisel konservatorskega načrta je, da vsebinsko nastaja vzporedno s projektom. Torej z delno potrditvijo konservatorskega načrta omogočamo, da se 2. 3. mapa izdela šele v fazi PZI (torej ko je že dano kulturnovarstveno soglasje). Seveda iz tega izhaja nujnost uporabe tretjega odstavka tega člena.

32. člen (iskanje arheoloških ostalin)

(1) Iskanje arheoloških ostalin in uporaba iskalnikov kovin in drugih tehničnih sredstev za te namene sta dopustna le s predhodnim dovoljenjem zavoda ~~pod pogojem, da iskanje izvaja oseba, ki je strokovno usposobljena za izvajanje arheoloških raziskav.~~

(2) Prodajalci so dolžni kupce iskalnikov kovin seznaniti, da je prepovedana njihova uporaba z namenom pridobivanja arheoloških ostalin.

~~(3) Minister predpiše zahteve za izvajanje dejavnosti iz prvega odstavka tega člena in nadzor nad njimi.~~

Obrazložitev:

(1) Sprememba zagotavlja doseg prvotno zasnovanega namena določila, ki ureja ljubiteljsko dejavnost iskanja arheoloških ostalin in za katero ni potrebna univerzitetna izobrazba s področja arheologije.

(2) Zahtevana usposobljenost za iskanje arheoloških ostalin se predpiše v podzakonskem aktu, ki je v pripravi.

33. člen (raziskave)

(1) Pooblaščen oseba, ki vodi raziskavo nepremične dediščine, za katero je bilo izdano kulturnovarstveno soglasje iz 30. člena ali je bila njena izvedba naložena s kulturnovarstvenim soglasjem iz 31. člena, mora po koncu del ali najmanj enkrat letno do 31. marca tekočega leta zavodu poslati celovito poročilo o poteku in izsledkih raziskave. Zahteve za poročanje o raziskavi arheoloških ostalin se določijo v kulturnovarstvenem soglasju za raziskavo iz 31. člena.

(2) Evidenco raziskav vodi zavod. Namen evidence je na podlagi poročil o izvedenih raziskavah zbirati natančne podatke o izsledkih raziskav. Evidenca vsebuje tudi osebna imena in naslove prebivališča izvajalcev raziskav. Evidenca se hrani trajno.

(3) Pooblaščen oseba, ki vodi raziskavo, ima izključno pravico javne objave dokumentacije raziskave ali arhiva arheološkega najdišča v roku pet let od dneva zaključka raziskave.

(4) Rok za predajo celotne in originalne dokumentacije raziskave nepremične dediščine, za katero je bilo izdano kulturnovarstveno soglasje iz 30. člena ali je bila njena izvedba naložena s kulturnovarstvenim soglasjem iz 31. člena, zavodu je šest mesecev po zaključku raziskave. Rok za predajo celotnega in originalnega arhiva arheološkega najdišča državnemu ali pooblaščenemu muzeju je pet let po zaključku raziskave. Pristojna organizacija zagotovi dostop do dokumentacije raziskave nepremične dediščine ali arhiva arheološkega najdišča strokovni javnosti.

(5) Minister ~~z odločbo s kulturnovarstvenim soglasjem iz 31. člena~~ dodeli arhiv arheološkega najdišča državnemu ali pooblaščenemu muzeju ~~na podlagi mnenja muzeja, v katerem je organizirana Služba za premično dediščino in muzeje (v nadaljnjem besedilu: služba)~~. Hranjenje arhiva najdišč arheološkega najdišča se določi na podlagi ~~zbiralne politike muzeja, njegove območne pristojnosti stvarne in območne pristojnosti muzeja~~ in razpoložljivih prostorov za hranjenje.

(6) Minister predpiše zahteve za izvajanje raziskav in nadzor nad njimi, standarde predhodnih raziskav ter način izdelave, vsebine in hranjenja dokumentacije raziskav nepremične dediščine in arhivov arheoloških najdišč.

Obrazložitev:

(1) Sprememba prvega odstavka prinaša uskladitev poročanja o raziskavah arheoloških ostalin z določili podzakonskega akta, ki so uvedla roke oddajanja prvih in končnih strokovnih poročil o raziskavah, vezane na zaključek terenskih del. S tem je zagotovljeno tekoče nadaljevanje upravnih postopkov do izdaje kulturnovarstvenih soglasij (npr. v okviru pridobivanja gradbenega dovoljenja).

(3) Spremembe odstavka v zvezi z omejitvijo pravic pooblaščenega vodje raziskav do objave niso potrebne. Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah namreč v 9. členu določa, da »odkritja« avtorskoppravno niso varovana.

(4) Z dopolnitvijo se določilo razjasni na način, da je izvajalec arheološke raziskave dolžan arhiv arheološkega najdišča predati neposredno pristojnemu muzeju, in ne – kot je bilo mogoče razumeti doslej – najprej ZVKDS (v šestih mesecih po zaključku raziskave).

(5) Mesto končne hrambe arhiva arheološkega najdišča se določi v kulturnovarstvenem soglasju po 31. členu tega zakona.

34. člen (financiranje predhodnih raziskav)

(1) Investitor gradnje ali drugega posega krije strošek predhodne raziskave, ki je potrebna zaradi graditve ali drugega posega,

– ki posega v registrirano arheološko najdišče ali

– ki terja spremembo namembnosti dediščine ali spomenika ali posega v strukturne elemente dediščine ali spomenika.

(2) Iz državnega proračuna se v okviru javne službe krijejo stroški:

– predhodne arheološke raziskave območja prostorskega akta po 80. členu tega zakona,
– predhodne raziskave spomenika, če gre za poseg, ki ne terja spremembe namembnosti in ne posega v strukturne elemente spomenika, in je raziskava potrebna za določanje ukrepov varstva kot dela priprav na vzdrževanje, obnovo in oživiljanje spomenika.

(3) Iz državnega proračuna se lahko krijejo tudi stroški predhodne arheološke raziskave, ki je potrebna ~~za~~

– ~~za~~ sprostitev stavbnega zemljišča za gradnjo, če zemljišče ni registrirano kot arheološko najdišče in se ob gradnji ali drugem posegu odkrijejo arheološke ostaline kljub predhodni raziskavi iz 80. člena tega zakona;

– ~~za določitev sestave in obsega arheoloških ostalin na stavbnem zemljišču~~ ~~sprostitev stavbnega zemljišča~~, ki je registrirano arheološko najdišče, če gradi investitor, ki je fizična oseba, stanovanje za lastne potrebe na stavbnem zemljišču ~~znotraj naselja~~ ali se na stavbnem zemljišču ~~znotraj naselja~~ gradijo neprofitna najemna stanovanja;

– ~~kot del priprav na vzdrževanje in obnovo objekta, ki leži na območju naselbinske dediščine, če posege izvaja investitor, ki je fizična oseba, z namenom zagotovitve stanovanja za lastne potrebe ali če se posegi izvajajo z namenom zagotovitve prostorov, namenjenih izvajanju dejavnosti, ki so v javnem interesu;~~

– ~~kot del priprav za ureditev ali obnovo javnih površin na območju naselbinske ali vrtnoarhitekturne dediščine;~~

– ~~za potrebe presoje vplivov na arheološke ostaline.~~

(4) Iz državnega proračuna se krijejo stroški iz druge alineje prejšnjega odstavka v deležu, ki je sorazmeren z neto površino, ki je dejansko namenjena stanovanju za lastne potrebe ali socialnim stanovanjem.

(5) Če je v primeru iz prve alineje tretjega odstavka investitor ali soinvestitor neposredni ali posredni uporabnik državnega proračuna, stroški arheoloških raziskav bremenijo tega proračunskega uporabnika v deležu, ki ga za celotno investicijo zagotavlja državni proračun.

Obrazložitev:

Glavni vzrok za predlog za prenos težišča proračunskega financiranja prehodnih arheoloških raziskav iz izkopavanj na predhodne preglede in oceno arheološkega potenciala ter raziskave na območjih naselbinskih spomenikov je ugotovitev, da financiranje stroškovno zelo intenzivnih izkopavanj za upravičence, čeravno zamišljeno kot socialni korektiv, ni prineslo pričakovanih učinkov, nasprotno, zdi se, da vzpodbuja razpršeno gradnjo na sicer zazidljivih parcelah, saj pogoj »znotraj naselij« ne izhaja iz prostorske in gradbene zakonodaje. Sprememba druge alineje zato prinaša omejitve financiranja predhodnih arheoloških raziskav za sprostitev stavbnega zemljišča na stroške predhodnih pregledov za določitev obsega in sestave najdišča, nova tretja alineja pa vpeljuje financiranje predhodnih arheoloških raziskav (pregledi in izkopavanja), ki so potrebne ob obnovi stavb na območjih naselbinske dediščine. Financiranje ne vključuje novogradenj in pomeni mehanizem za vzpodbujanje investicij v stara mestna, trška in vaška jedra za osebe, ki rešujejo svoj stanovanjski problem ali vlagajo v dejavnosti s področja (tradicionalnih) znanj in spretnosti, povezanih z dediščino, ter premične dediščine (predstavljanje zbirk premične dediščine javnosti) na način, da se upravičence razbremenijo dela stroškov investicije.

Nova četrta alineja vpeljuje možnost sofinanciranja predhodnih arheoloških raziskav, ki so potrebne ob urejanju ali prenovi javnih površin na območjih naselbinske ali vrtnoarhitekturne dediščine. Sofinanciranje bi prineslo delno razbremenitev občinskih investicij v revitalizacijo spomeniško najkakovostnejših urbanih območij.

Izvajanje prvih dveh alinej ne bi pomenilo povečanja potrebnih proračunskih sredstev.

Predhodni pregledi iz prve alineje in ocene arheološkega potenciala iz pete alineje sodijo zaradi pomembnosti med naloge državne javne službe, ki jo opravlja ZVKDS. Pripravlavec je raziskave, potrebne za presojo vplivov, vključil na podlagi ponavljajočih zahtev pripravljavcev prostorskih aktov, financiranje pa bi potekalo po postopku javnega razpisa. Financiranje se bo izvajalo izključno na podlagi pridobitve dodatnih proračunskih sredstev, sicer ostane breme na

občinah oz. investitorjih, ki krijejo stroške priprave presoj vplivov (CPVO in PVO) ob pripravi državnih in občinskih prostorskih aktov.

Tretja in četrta alineja vpeljujeta sofinanciranje po postopku javnega poziva in poleg omenjenih učinkov pomenita tudi oživitev trga izvajalcev arheoloških storitev, s katerimi bi občine kandidirale na razpisu.

37. člen (pravica do nasvetov in navodil)

(1) Lastnik oziroma posestnik **nepremične** dediščine ima pravico do brezplačnih pojasnil, nasvetov in navodil pristojne organizacije v zvezi z lastnostmi, družbenim pomenom, ohranitvijo in vzdrževanjem dediščine.

(2) Lastnik **premične dediščine** ima pravico do brezplačnih nasvetov pristojnega muzeja v zvezi z vzdrževanjem **premičnine**. Lastnik **nacionalnega bogastva** ima pravico do brezplačnih pojasnil, nasvetov in navodil pristojnega muzeja v zvezi z lastnostmi, ohranjanjem in vzdrževanjem **premičnine**.

(3~~2~~) Pristojna organizacija je v nujnih primerih, kadar dediščini grozi neposredna nevarnost poškodovanja ali uničenja, dolžna lastniku ali posestniku nemudoma nuditi strokovno pomoč iz prejšnjega odstavka, in to najkasneje tri dni od **predložitve** vložitve **pisnega** zahtevka, ki ga je **pristojna organizacija dolžna evidentirati**.

Obrazložitev:

(1-2) Za **premičnine** je takšen obseg svetovanja nesprejemljiv. Stranke na podlagi tega zahtevajo celo cenitve, ekspertize,... Nov drugi odstavek določa sprejemljiv obseg svetovanja.

(3) Sprememba uvaja možnost vložitve **ustnega** zahtevka v nujnih primerih.

45. člen (trgovanje)

(1) Kdor trguje z dediščino (v nadaljnjem besedilu: trgovec), ki sodi v zvrsti dediščine iz seznama v sedmem odstavku 9. člena tega zakona, mora biti **vpisan v razvid trgovcev, ki ga vodi ministrstvo** registriran v skladu s predpisi, ki urejajo sodni register in standardno klasifikacijo dejavnosti, za dejavnost, iz katere je razvidno, da trguje z dediščino.

~~(2) Namen vodenja razvida trgovcev je pridobivanje natančnih podatkov o trgovini z dediščino zaradi preprečevanja nedovoljenega trgovanja z njo. V razvid trgovcev se vpisujejo podatki o firmi, matični številki ter sedežu, kadar je trgovec pravna oseba, oziroma osebni podatki, to je osebno ime, enotna matična številka občana in naslov prebivališča, kadar je trgovec fizična oseba.~~

(2~~3~~) Trgovec mora voditi evidenco nabave in prodaje ter drugih poslov z dediščino.

Namen evidence je zagotovitev sledljivosti prodaje dediščine zaradi preprečevanja protipravnih dejanj v zvezi z njo.

(3~~4~~) V evidenco iz prejšnjega odstavka se vpisujejo podatki o izvoru dediščine, opis in prodajna cena ter podatki o lastniku ali posestniku in kupcu dediščine. Prodajalec mora seznaniti kupca z možnostjo omejitve iznosa oziroma izvoza.

(4~~5~~) Kot podatki o lastniku in kupcu v evidenci prodaje iz prejšnjega odstavka se štejejo firma ter sedež, če gre za pravno osebo, oziroma osebno ime in naslov prebivališč~~ea~~, kadar gre za fizično osebo.

(5~~6~~) Trgovec mora **z dolžno skrbnostjo pri trgovanju z nacionalnim bogastvom** preveriti **njegov** izvor **dediščine**.

(6~~7~~) Minister določi **način vodenja razvida iz prvega odstavka ter** način vodenja in nadzora nad evidenco iz **tretjega drugega** odstavka.

(7) Evidenca iz drugega odstavka tega člena se hrani trajno.

Obrazložitev:

(1) in (2) pomeni po obstoječem zakonu podvajanje postopka.

- (5) Trgovec ne more vnaprej določiti, ali je predmet nacionalno bogastvo ali ne. O tem odloči minister. Preverjanje izvora z dolžno skrbnostjo je potrebno zaradi dobroverne posesti.
- (6) Uskladitev z 1 in 2.
- (7) Trajno hranjenje evidence je potrebno zaradi sledljivosti predmetov.

46. člen (iznos ali izvoz dediščine)

- (1) Za iznos ali izvoz premičnin ~~iz Priloge Uredbe 3911/92/EGS, ki jih določa predpis iz sedmega odstavka 9. člena in za nacionalno bogastvo~~, je potrebno dovoljenje ministra.
- (2) Trajni, to je časovno neomejeni iznos ali izvoz nacionalnega bogastva iz prve, druge in tretje alineje prvega odstavka 10. člena tega zakona, je prepovedan.
- (3) Trajni iznos ali izvoz nacionalnega bogastva iz četrte alineje prvega odstavka 10. člena tega zakona je dovoljen le v primeru izmenjave muzejskega, arhivskega ali knjižničnega gradiva.
- ~~(4) Trajni iznos ali izvoz nacionalnega bogastva iz pete alineje prvega odstavka 10. člena tega zakona je mogoče dovoliti, kadar premičnina za Republiko Slovenijo nima takšne kulturne vrednosti, da bi njen trajni iznos ali izvoz pomenil osiromašenje nacionalnega bogastva.~~
- ~~(45)~~ Začasni iznos ali izvoz nacionalnega bogastva se dovoli za največ eno leto od datuma prehoda državne meje, z možnostjo podaljšanja za največ pet let.
- ~~(56)~~ Ministrstvo lahko dovoljenje za iznos ali izvoz začasno prekliče, če obstaja sum zlorabe dovoljenja. Začasni preklic velja do ugotovitve dejanskega stanja, vendar najdlje tri mesece. V času začasnega preklica iznos ali izvoz ni mogoč, že izneseno dediščino pa je treba vrniti v Republiko Slovenijo. Če se ugotovi zloraba dovoljenja za iznos ali izvoz, se takšno dovoljenje prekliče.
- ~~(67)~~ Ministrstvo vodi evidenco o izdanih dovoljenjih za iznos in izvoz in o iznosih in izvozih, opravljenih na njihovi podlagi.
- ~~(78)~~ Način izdaje dovoljenja za iznos in izvoz ter vodenje evidence določi minister.

Obrazložitev:

- (1) Uredba je bila kodificirana, poleg tega velja za nas prednostno nacionalni predpis. Ker nacionalno bogastvo ne vključuje vedno samo dediščine iz navedenega predpisa, se navaja posebej.
- (4) Ni smiselno. Če premičnina nima takšne vrednosti, tudi nacionalno bogastvo ne more biti.

52. člen (hranjenje nacionalnega bogastva)

- (1) Lastnik oziroma posestnik nacionalnega bogastva je dolžan izpolniti minimalne zahteve za njegovo hranjenje.
- (2) Državni ali pooblašteni muzej preverja ustreznost hranjenja nacionalnega bogastva, daje njegovim lastnikom oziroma posestnikom navodila in nasvete za varovanje ter skrbi za njegovo ohranitev.
- (3) Lastnik oziroma posestnik mora zagotoviti varen prevoz nacionalnega bogastva. Tak prevoz lahko opravlja le državni oziroma pooblašteni muzej ali oseba, ki ~~izpolnjuje pogoje za takšen prevoz na podlagi predpisov, ki urejajo prevoze denarnih pošilk je uvrščena na seznam iz 105. člena.~~
- (4) Če da lastnik oziroma posestnik nacionalno bogastvo drugi osebi za razstavljanje ali druge namene, lahko s pogodbo nanjo začasno prenese obveznosti izpolnjevanja zahtev za hranjenje.
- (5) Minister določi minimalne strokovne, tehnične in prostorske zahteve, ki jih morajo izpolniti lastniki oziroma posestniki pri hranjenju in prevozu nacionalnega bogastva. S tem aktom določi tudi standarde varovanja in hranjenja muzejskega gradiva v državnih in pooblaščenih muzejih.

Obrazložitev:

(3) Določilo je prestrogo in nerealno. Predmeti dediščine materialno nikakor niso primerljivi z denarnimi pošilkami, ker so večinoma bistveno večjih dimenzij in je rokovanje z njimi drugačno.

60. člen (načrt upravljanja)

(1) Načrt upravljanja je dokument, s katerim se določijo strateške in izvedbene usmeritve za celovito ohranjanje spomenika ali spomeniškega območja in način izvajanja njegovega varstva. Načrt upravljanja je treba sprejeti za vse spomenike in spomeniška območja, ki imajo upravljavca.

(2) Načrt upravljanja pripravi upravljavec ob strokovni pomoči zavoda. Načrt upravljanja sprejme organ, ki je sprejel akt o razglasitvi spomenika.

(3) Načrt upravljanja vsebuje najmanj:

- pregled kulturnih vrednot, ki jih je posebej treba ohranjati in razvijati,
- vizijo varstva in razvoja,
- strateške in izvedbene cilje upravljanja,
- določbe, ki se nanašajo na upravljavsko strukturo in ukrepe za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- načrt dejavnosti s finančnim okvirom, še posebej za zagotavljanje dostopnosti in upravljanje obiska,
- kazalnike in način spremljanja izvajanja ter
- rok veljavnosti načrta, način dopolnjevanja in spreminjanja načrta.

(4) V primeru skupnega upravljanja več teritorialno ali vsebinsko povezanih spomenikov se lahko za vse spomenike sprejme enoten načrt upravljanja.

(5) Če se spomeniško območje prekriva z območjem, varovanim ali zavarovanim na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave, se načrt upravljanja sprejme v soglasju z ministrstvom, pristojnim za ohranjanje narave. Pri njegovi pripravi sodeluje organizacija, pristojna za ohranjanje narave.

(6) Načrt upravljanja je podlaga za urejanje prostora in rabo naravnih dobrin.

Obrazložitev:

(6) Načrti upravljanja preko pregleda kulturnih vrednot, ki jih je treba posebej ohranjati, vizije varstva in razvoja ter izvedbenih ciljev podrobneje določijo ukrepe varstva, lahko tudi podrobnejše prostorske izvedbene pogoje, zato jih je treba upoštevati pri prostorskem načrtovanju, urejanju prostora in drugih načrtih rabe naravnih dobrin – npr. ukrepi za varstvo vrtnoarhitekturne dediščine, arheoloških najdišč, kulturne krajine se upoštevajo pri gozdnogospodarskih načrtih, ohranjanju naravnih vrednot, kmetijskih ukrepih.

67. člen (vodenje in uporaba registra)

(1) Register vodi ministrstvo.

(2) Register se vodi v okviru postopka dokumentiranja ali inventariziranja enote dediščine ali kot samostojni postopek.

(3) Podatki iz registra so javni, razen podatkov o lastnikih dediščine, podatkov o legi arheoloških najdišč, kjer obstaja nevarnost nedovoljenega iskanja arheoloških ostalin, ter drugih podatkov, katerih javna dostopnost bi lahko ogrozila obstoj dediščine.

(4) Pristojne organizacije so dolžne redno ter v obliki in na način, ki ga predpiše minister, posredovati ministrstvu podatke za vzdrževanje registra.

(5) Fizične in pravne osebe, pri katerih nastajajo vsebine, pomembne za register, so dolžne te vsebine redno, brezplačno ter v obliki in na način, ki ga predpiše minister, posredovati ministrstvu za potrebe registra, če je nastajanje teh vsebin financirano iz javnih sredstev.

(6) Lastnike nepremične kulturne dediščine se o vpisu v register obvešča z javno objavo registra na svetovnem spletu.

(7) Pri uporabi podatkov iz registra mora vsak uporabnik navesti register kot vir podatkov.

Obrazložitev:

Iz predloga za sprejetje ZVKD-1 (Poročevalec DZ, št. 74/2007) izhaja, da je bil nov zakon potreben tudi zaradi jasnejše opredelitve, kakšne posledice ima zavarovanje posamezne dediščine in kakšne so posledice registracije dediščine za njene lastnike.

Po ZVKD-1 je osnovni namen registra kulturne dediščine informacijska podpora varstvu dediščine, hkrati pa je register namenjen tudi predstavljanju, raziskovanju, vzgoji, izobraževanju in razvijanju zavesti javnosti o dediščini. Z vpisom v register se ne določa varstvenega režima enote dediščine, temveč se strokovno presojuje vrednote oziroma lastnosti kulturne dediščine. Varstveni režim enote dediščine se določa v prostorskih aktih (74. – 76. člen ZVKD-1) ali v aktih o določitvi varstvenih območij dediščine (25. člen ZVKD-1) ali z aktom o razglasitvi za kulturni spomenik (11. – 16. člen ZVKD-1). Za vse postopke, v katerih se določa varstveni režim nepremične kulturne dediščine, zakon predvideva seznanitev lastnikov in jim eksplicitno daje možnost, da o tem podajo svoje mnenje.

Registracija po ZVKD-1 nima nobenega neposrednega učinka za lastnika registrirane nepremične dediščine. Dediščina, ki je vpisana v register in ni razglašena za spomenik, je varovana le posredno; njeno varstvo se izvaja le prek nadzora posegov vanjo, če prostorski akt določa obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja za posege v dediščino (glej ZVKD-1; poglavje III. Posegi). Zakon ne predvideva nobenih aktivnih ukrepov varstva registrirane dediščine (npr. zapovedi ravnanja, državnega sofinanciranja obnove dediščine itn.).

Ker registracija ne vzpostavlja pravnih režimov za lastnika, je sam postopek vpisa v register v primerjavi s prej veljavnim ZVKD določen manj formalno. Kljub temu je možno tolmačenje, da bi bilo treba lastniku nepremičnine v postopku vpisa v register priznati položaj stranke oziroma stranskega udeleženca, saj ZVKD-1 upravnim organom nalaga tudi obveznost obveščanja lastnika o zadevah varstva. Z navedeno spremembo se prepreči takšno tolmačenje, zaradi katerega bi bila omejena celovitost registra in učinkovitost informacijske podpore, ki jo mora zagotavljati register. Ker je register javno objavljen na spletu brez omejitev uporabe, imajo lastniki (in vsa javnost) možnost vpogleda v podatke in s tem tudi seznanitve z vpisom.

74. člen (varstvo v planih)

(1) Pripravlavec plana mora pri pripravi plana upoštevati varstvo in vanj vključevati ukrepe varstva.

(2) Varstvo se v postopkih priprave in sprejemanja plana zagotavlja:

- z upoštevanjem aktov o razglasitvi nepremičnih spomenikov, sprejetih na podlagi 13. do 15. člena ter 21. člena, registriranih arheoloških najdišč in aktov o varstvenih **območij območjih** sprejetih na podlagi 25. člena tega zakona;

– s presojo vplivov na dediščino najmanj v obsegu dediščine iz prejšnje alineje v okviru presojanja vplivov na okolje na podlagi predpisov o varstvu okolja. Presoja vplivov s stališča varstva se izvede tudi, če v območju posega ni spomenikov ali varstvenih območij dediščine, vendar se pričakuje posreden vpliv na dediščino ali neposreden ali posreden vpliv na arheološke ostaline (~~posegi v vplivnem območju dediščine~~);

- z upoštevanjem smernic in mnenj v postopku priprave prostorskih aktov;-

- z upoštevanjem načrtov upravljanja po 60. členu.

(3) Upoštevanje varstva je treba zagotoviti v vseh fazah priprave plana, še posebej tistih njegovih delov, ki so neposredna podlaga za izdajanje soglasij za posege v dediščino.

(4) Če za območje določenega plana ne obstaja prikaz vrednotenja dediščine v prostoru ali če ta ni dovolj podroben, se za ta plan lahko pripravi strokovna zasnova, ki obsega vsebino, določeno za prikaz vrednotenja dediščine v prostoru.

(5) Strokovno zasnovo iz prejšnjega odstavka pripravi zavod in sprejme ministrstvo.

Obrazložitev:

Presoje vplivov se izvedejo za širša območja spomenikov ali registrirane dediščine. Območje presoje je odvisno od značilnosti dediščine in posega, zato je vnaprejšnje opredeljevanje fiksnih vplivnih območij nesmiselno. Obstoječa diktacija pomeni, da se vpliv na spomenike in varstvena območja dediščine (registrirano dediščino) ter arheološke ostaline presoja zgolj v vplivnih območjih, kar pa ne ustreza metodološkim izhodiščem presoj vplivov na okolje, predvsem celovitim presojam vplivov na okolje, ki morajo poleg neposrednih in začasnih obravnavati tudi daljninski, kumulativni, sinergijski in trajni vpliv. Od pripravljavcev okoljskih poročil in poročil o vplivih na okolje se pričakuje poznavanje prostora in sposobnost dojemanja dediščine v širšem prostoru.

Načrti upravljanja preko pregleda kulturnih vrednot, ki jih je treba posebej ohranjati, vizije varstva in razvoja ter izvedbenih ciljev podrobneje določijo ukrepe varstva, lahko tudi podrobnejše prostorske izvedbene pogoje, zato jih je treba upoštevati pri prostorskem načrtovanju, urejanju prostora in drugih načrtih rabe naravnih dobrin – npr. ukrepi za varstvo vrtnoarhitekturne dediščine, arheoloških najdišč, kulturne krajine se upoštevajo pri gozdnogospodarskih načrtih, ohranjanju naravnih vrednot, kmetijskih ukrepih.

76. člen (smernice)

(1) V postopku priprave prostorskega akta mora pripravljavec akta pridobiti smernice, ki jih **sprejme izda** ministrstvo. S smernicami se na podlagi strategije varstva dediščine, aktov o varstvenih območjih dediščine, aktov o razglasitvi in ob smiselni uporabi prikaza vrednotenja dediščine v prostoru opredelijo usmeritve, izhodišča in pogoji za varstvo in ohranitev v prostorskem aktu.

(2) Smernice obsegajo predvsem:

- usmeritve za celostno ohranjanje,
- **usmeritve za celovito prenavo,**
- predloge rešitev in ukrepov varstva ter
- predlog prostorskih izvedbenih pogojev za varstvo, kadar se pripravlja akt, ki določa prostorske izvedbene pogoje.

(3) V smernicah se lahko glede na predvideni poseg določijo vplivna območja dediščine, za katere se predlaga varstvo na podlagi prostorskega akta

(4) Če je za prostorski akt treba izvesti presojo vplivov, smernice obsegajo tudi:

- prikaz vplivnih območij
- vrste in vire podatkov o dediščini, ki omogočajo ~~pripravo okoljskega poročila~~ **presojo vplivov** na podlagi predpisov o varstvu okolja in urejanju prostora.

(5) Če obstoječi podatki ne omogočajo ~~priprave okoljskega poročila~~ **presoje vplivov** iz prejšnjega odstavka, se s smernicami opredelijo potrebne arheološke raziskave, ki bodo zagotovile dodatne informacije za izvedbo ~~takega poročila~~ **presoje**.

Obrazložitev:

(1) Smernice ministrstvo izdaja, ne sprejema.

(2) S pripravo usmeritev za celovito prenavo se smernice dopolnijo s podatki o območjih dediščine, kjer je zaradi slabih funkcionalnih, tehničnih, prostorsko oblikovalskih in drugih razmer, predvsem pa zaradi ogroženosti varovanih vrednot potrebno pristopiti k celoviti prenavi, s katero se ob ohranjanju prepoznavnih značilnosti prostora in varovanih vrednot ponovno zagotovi ohranitev grajenih struktur in oživi urbano ali krajinsko območje.

(4 in 5) Zakon o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor je v postopek priprave državnega prostorskega načrta poleg postopka celovite presoje vplivov na okolje oziroma okoljskega poročila vključil tudi postopek presoje sprejemljivosti načrta oziroma presoje vplivov na okolje, zaradi česar je potrebna prilagoditev v ZVKD-1. Predhodne arheološke raziskave na območjih, kjer podatki za presojo vplivov ne zadoščajo, se namreč izvajajo večfazno, odvisno od tega ali gre za fazo okoljskega poročila (izvedejo se raziskave ocene

arheološkega potenciala za vse variante) ali za fazo presoje vplivov na okolje (izdelajo se terenski pregledi na izbrani in potrjeni varianti).

78. člen (konservatorski načrt za prenavo)

(1) Konservatorski načrt za prenavo je obvezni sestavni del podrobnega prostorskega akta, ki je podlaga za celovito prenavo območja naselbinske dediščine, kulturne krajine ali območja druge dediščine, ki je značilen del prostora in grajenih struktur, ki je spomeniško območje ali varstveno območje dediščine.

(2) Če se konservatorski načrt za prenavo pripravi za območje kulturne krajine, se pri tem upoštevajo zahteve ohranjanja narave.

(3) Konservatorski načrt za prenavo določi pogoje razvoja in omejitve z vidika varstva po enotah urejanja prostora.

~~(4) Če konservatorski načrt za prenavo določi prostorske izvedbene pogoje v območju prenave in se z njimi strinjata minister in minister, pristojen za urejanje prostora, se šteje, da so bili izdani kulturnovarstveni pogoji za posege, opredeljene v konservatorskem načrtu.~~

Obrazložitev:

Četrty odstavek ustvarja zmedo v postopkih pridobivanja mnenja k občinskemu podrobnemu prostorskemu aktu, katerega obvezni sestavni del je konservatorski načrt, in v postopkih pridobivanja kulturnovarstvenih pogojev in soglasij na območju OPPN. OPPN je poleg tega akt, ki določa pogoje umeščanja ureditev v prostor, ne more pa nadomestiti faze priprave projektne dokumentacije, skozi katero se določijo kulturnovarstveni pogoji za posege.

83. člen (Zavod za varstvo kulturne dediščine)

(1) Zavod za varstvo kulturne dediščine je javni zavod, ki ga država ustanovi za izvajanje javne službe varstva nepremične dediščine v skladu s tem zakonom.

(2) Zavod ima ~~območne enote~~ službo za kulturno dediščino in center za konservatorstvo.

(3) ~~Zaved~~ Služba za kulturno dediščino s svojimi območnimi enotami zajema ozemlje celotne države.

Obrazložitev:

(2) in (3) Uskladitev nalog in organizacije zavoda s sklepom o ustanovitvi javnega zavoda in akti o notranji organiziranosti zavoda.

84. člen (naloge zavoda)

(1) Zavod kot državno javno službo opravlja naslednje naloge:

1. identificira, dokumentira, preučuje, vrednoti in interpretira nepremično dediščino ter premično in živo dediščino ter jo predstavlja javnosti v okviru varstva nepremične dediščine,
2. sodeluje v pripravi strategije varstva in predlaga ukrepe za njeno izvedbo,
3. predlaga vpis nepremične dediščine v register,
4. pripravlja predloge za razglasitve nepremičnih spomenikov,
5. analizira in vrednoti prostor za prikaz vrednotenja dediščine v prostoru,
6. pripravlja gradiva za smernice in mnenja v postopkih priprave planov,
7. sodeluje z državnimi organi in jim nudi strokovno pomoč pri postopkih v zvezi s stvarmi z domnevo dediščine,
8. sprejme načrt izvedbe predhodnih raziskav območij prostorskih aktov,
9. sodeluje pri varstvu dediščine v primeru oboroženega spopada in varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami,
10. opravlja revizijo konservatorskih načrtov, ki jih pripravijo druge osebe,
11. sodeluje z upravljavci spomenikov pri pripravi predlogov načrta upravljanja,

12. izdaja mnenja o plačilu in višini nadomestila za omejevanje gospodarskega izkoriščanja spomenikov,
 13. pripravlja strokovne podlage za upravne postopke, ki jih vodi ministrstvo,
 14. predlaga ministru sprejem podzakonskih aktov,
 15. oblikuje metode in standarde za ohranitev nepremične dediščine ter usmerja, usklajuje in spremlja njihovo izvajanje,
 16. zagotavlja izpopolnjevanje in usklajuje potrebe po izobraževanju kadrov na področju varstva nepremične dediščine,
 17. opravlja strokovni nadzor nad ~~predhodnimi~~ raziskavami **dediščine in arheoloških ostalin**,
 18. sodeluje z lastniki oziroma posestniki nepremičnih spomenikov in z drugimi uporabniki dediščine, ki imajo interese v zvezi s posameznim spomenikom, ter jim posreduje pojasnila, nasvete in navodila,
 19. izvaja programe za razvijanje zavesti o dediščini, pripravništva in prakse za izobraževalne programe različnih stopenj s svojega področja,
 20. sodeluje pri izvajanju strokovnih izpitov za področje varstva nepremične dediščine ~~in~~,
 21. opravlja strokovni nadzor nad posegi v dediščino ~~in~~
 22. **sodeluje pri pripravi konservatorskih načrtov in konservatorskih načrtov za prenavo.**
- (2) Zavod na podlagi javnega pooblastila opravlja naslednje naloge:
1. izdaja kulturnovarstvene pogoje in soglasja za posege v dediščino,
 2. vodi evidenco raziskav,
 3. izdaja odločbe o arheološkem najdišču,
 4. odredi lastniku spomenika izvedbo določenih ukrepov varstva spomenikov.
- (3) S soglasjem ustanovitelja lahko zavod opravlja tudi druge naloge.

Obrazložitev:

(17) Dopolnitev je potrebna zaradi notranje skladnosti zakona. Dosedanji 84. člen med nalogami zavoda ni imel opredeljenega strokovnega nadzora nad raziskavami dediščine in arheoloških ostalin.

(22) Naloge v okviru sodelovanja pri pripravi konservatorskih načrtov in konservatorskih načrtov za prenavo niso bile prepoznane, zato jih je potrebno dodati.

85. člen (naloge centra za konservatorstvo)

- (1) Zavod v okviru centra za konservatorstvo kot državno javno službo opravlja naslednje naloge na področju konservatorstva-restavracije:
1. skrbi za razvoj konservatorsko-restavratorske stroke ter ga usmerja,
 2. vodi in izvaja predhodne raziskave spomenikov iz druge alineje drugega odstavka 34. člena tega zakona,
 3. pripravlja konservatorske načrte za spomenike v lasti države,
 4. izdeluje konservatorsko-restavratorsko projektno dokumentacijo za zahtevne posege,
 5. načrtuje, vodi in izvaja zahtevne konservatorsko-restavratorske posege na spomenikih in konservatorsko-restavratorske posege na spomenikih v lasti države, ki se financirajo iz državnega proračuna, namenjenega kulturi,
 6. sodeluje pri presoji in skrbi za materialno stanje dediščine in spomenikov,
 7. izvaja raziskovalne projekte s področja varstva po naročilu ministrstva,
 8. sodeluje z državnimi organi in jim nudi strokovno pomoč pri postopkih v zvezi s stvarmi z domnevo dediščine,
 9. zagotavlja dokumentacijo za konservatorsko-restavratorske dejavnosti,
 10. izvaja programe pripravništva in izpopolnjevanja,
 11. izvaja prakso za izobraževalne programe konservatorstva-restavracije,
 12. skrbi za razvijanje zavesti javnosti o konservatorsko-restavratorski dejavnosti, ~~in~~
 13. upravlja nepremične spomenike v lasti države ~~ter~~

14. vodi in izvaja interventne konservatorsko-restavratorske posege na spomenikih, ki so nujni in zahtevajo takojšnjo izvedbo zaradi preprečitve nadaljnje večje škode, ki je nastala kot posledica naravne ali druge nesreče.

(2) Zavod v okviru centra opravlja tudi naslednje naloge na področju konservatorstva-restavratorstva, ki se ne financirajo iz državnega proračuna, namenjenega kulturi:

1. pripravlja konservatorske načrte za spomenike, ki niso v lasti države,
2. vodi in izvaja predhodne raziskave spomenikov iz druge alineje prvega odstavka 34. člena tega zakona,
3. izdeluje konservatorsko-restavratorsko projektno dokumentacijo za ~~manj zahtevne~~ posege, ki ne sodijo v prejšnji odstavek,
4. načrtuje, vodi in izvaja ~~manj zahtevne~~ konservatorsko-restavratorske posege, ki ne sodijo v prejšnji odstavek,
5. izvaja raziskovalne in druge projekte s področja varstva, ki se financirajo na podlagi pogodb,
6. izvaja programe usposabljanja in vseživljenjskega učenja s področja konservatorsko-restavratorske dejavnosti ter
7. upravlja nepremične spomenike, ki niso v lasti države.

(3) Zavod v okviru centra za konservatorstvo kot državno javno službo opravlja naslednje naloge na področju preventivne arheologije:

1. vodi in izvaja predhodne arheološke raziskave iz prve alineje drugega odstavka 34. člena ~~in iz ter iz prve, druge in pete~~ alineje tretjega odstavka 34. člena tega zakona,
2. skrbi za metodološki in infrastrukturni razvoj na področju arheoloških raziskav in poizkopavalnih postopkov,
3. vodi in izvaja predhodne arheološke raziskave ter poizkopavalne postopke spomenikov v lasti države, ki se financirajo iz državnega proračuna, namenjenega kulturi,
4. izvaja raziskovalne projekte s področja preventivne arheologije po naročilu ministrstva,
5. izvaja programe pripravnosti in izpopolnjevanja,
6. izvaja prakso ~~in druge~~ aktivnosti za izobraževalne programe preventivne arheologije in
7. skrbi za razvijanje zavesti javnosti o preventivni arheologiji.

(4) Zavod v okviru centra opravlja tudi naslednje naloge na področju preventivne arheologije, ki se ne financirajo iz državnega proračuna, namenjenega kulturi:

1. vodi in izvaja predhodne in druge arheološke raziskave ter poizkopavalne postopke obdelave arhivov arheoloških najdišč, vključno z objavo, ~~ki ne sodijo v drugi in tretji odstavek 34. člena tega zakona, ki ne sodijo v prejšnji odstavek,~~
2. izvaja programe usposabljanja ter
3. izvaja raziskovalne in druge projekte s svojega področja, ki se financirajo na podlagi pogodb.

(5) Raziskovalni inštitut v okviru centra za konservatorstvo načrtuje in izvaja raziskovalne projekte s področja varstva nepremične in z njo povezane premične dediščine.

~~(65) Organizacijski enoti zavoda~~ Služba za kulturno dediščino in center za konservatorstvo izvajata javno službo po programu zavoda ali po naročilu ministrstva.

~~(76)~~ Minister daje soglasje k ceniku storitev zavoda.

Obrazložitev:

(1 – 14) Pojavile so se okoliščine, da je bilo treba ob naravni nesreči izvesti določene nujne urgentne ukrepe zaradi preprečitve nastanka še večje škode. Tu ne gre za sanacijo v celoti, ampak le izvedbo tistih minimalnih, nujnih ukrepov. Te ukrepe izvaja Restavratorski center v okviru državne javne službe. V skladu z zakonom o zaščiti in odpravi posledic naravnih nesreč (primer zakon o popotresni sanaciji) je Restavratorski center izvajalec nujnih interventnih posegov, ki preprečujejo nastajanje nadaljnje škode in izdelovalec sanacijskih elaboratov.

(2 - 3, 4) Odprava nejasnosti, ki jih je povzročalo različno tolmačenje pojma »manj zahtevni posegi«, s katero se vzpostavi hierarhijo med prvim in drugim odstavkom, med t.j. osnovno javno službo in drugo javno službo.

(3 - 1) Uskladitev s spremenjenim 34. členom.

(4 – 1) Uskladitev s spremenjenim 34. Členom.

(5) Opredelevitev nalog notranje organizacijske enote centra za konservatorstvo vpeljuje jasno podlago za izvedbo raziskovalnih projektov v okviru ARRS-ja in evropskih raziskovalnih projektov. Raziskovalni inštitut je že voden v evidenci ARRS in dejansko izvaja letno več raziskovalnih projektov s področja umetnostne zgodovine, biotehnologije in geologije, vse v povezavi s potrebami konservatorsko-restavratorske stroke. Dejavnost inštituta in njegove usmeritve presegajo okvir aplikativnih in razvojno-raziskovalnih nalog Restavratorskega centra in Centra za preventivno arheologijo.

(6) Uskladitev s spremenjenim 83. členom.

103. člen (strokovni nazivi)

(1) Posameznik, ki ~~se pripravlja na opravljanje strokovnega dela samostojno opravlja strokovno delo~~ na področju varstva, ~~za katero je potrebna srednja, višja ali visoka izobrazba, ali želi opravljati tako delo,~~ mora pred tem opraviti ~~pripravnostno in opraviti enoletno obdobje izpopolnjevanja in strokovni izpit,~~ ~~za pridobitev strokovnega naziva.~~

(2) Posameznik, ki še ni ~~pridobil~~ opravil strokovnega ~~naзивa~~ izpita, lahko delo opravlja le pod mentorstvom osebe, ki ima strokovni ~~naзив~~-izpit in najmanj 6 let dela na področju varstva, za katero se izpopolnjuje posameznik.

(3) Poleg pogojev iz prvega odstavka tega člena veljajo za posamezne poklice še naslednji dodatni pogoji:

- posameznik s poklicno ali V. stopnjo izobrazbe, ki opravlja strokovno delo na področju restavratorstva, mora imeti doseženo poklicno ali srednjo izobrazbo restavratorske smeri ali opravljeno nacionalno poklicno kvalifikacijo ali najmanj dve leti izpopolnjevanja v restavriranju izbrane zvrsti;

- posameznik, ki opravlja restavratorska dela na likovni dediščini, mora imeti najmanj 1. stopnjo visokošolske izobrazbe ustrezne restavratorske smeri;

- posameznik, ki samostojno opravlja restavratorska dela na zvrsti dediščine, ki ni likovna dediščina, mora imeti najmanj 2. stopnjo visokošolske izobrazbe ustrezne restavratorske smeri ali ustrezno visokošolsko izobrazbo najmanj 2. stopnje ustrezne smeri in vsaj dve leti izpopolnjevanja v restavriranju izbrane zvrsti;

- posameznik, ki opravlja delo kustosa v muzeju iz 87. člena mora imeti visokošolsko izobrazbo najmanj 2. stopnje ustrezne smeri;

- posameznik, ki opravlja delo konservatorja, mora imeti visokošolsko izobrazbo najmanj 2. stopnje ustrezne smeri.

(4) Z uspešno opravljenim strokovnim izpitom posameznik pridobi prvi strokovni naziv.

(5) ~~Zahteve za pridobitev nazivov so določena izobrazba oziroma kvalifikacija, delovne izkušnje, strokovne kompetence in opravljen izpit.~~ Posameznik lahko napreduje v strokovnem nazivu, če ima opravljen strokovni izpit, ustrezno izobrazbo, delovne izkušnje in strokovne kompetence.

(6) Minister predpiše vrste strokovnih nazivov, ~~podrobnejše pogoje za pridobitev nazivov, program izpopolnjevanja za pripravnostno in za pridobitev nazivov, zahteve glede izobrazbe, delovne izkušnje in ugotavljanja strokovnih kompetence~~ ter način opravljanja izpitov ~~za pridobitev strokovnega naziva.~~

(7) Ministrstvo vodi evidenco strokovnih nazivov, ki vsebuje osebne podatke oseb, ki so pridobile strokovni naziv, pri čemer se podatki hranijo trajno.

Obrazložitev:

Spremembe tega člena pomenijo ustrezno reguliranje poklicev. Trenutno obstoječa vsebina člena se usmerja na javni sektor z možnostjo za zasebni sektor. Predlagano besedilo ureja poklic ne glede na zaposlitev. Bistvena novost je deregulacija za muzejsko in konservatorsko dejavnost na srednji stopnji in strožje reguliranje za restavratorje likovne dediščine, upoštevajoč, da je pridobitev visokošolske izobrazbe na restavratorskem področju omogočena že daljše obdobje.

Za ustrezno presojo pogojev za diplomante 1. stopnje visokošolske izobrazbe bo ZVKDS RC preveril potrebe po takšnem kadru oz. dela, ki so jih diplomanti sposobni izvajati. Enako velja za muzejsko in konservatorsko dejavnost. Za katera dela v muzeju, restavraciji ali konservatorstvu so diplomanti 1. stopnje visokošolskih programov primerni?

ZVKD-1 ne daje osnove za vodenje evidence strokovnih nazivov. Po ZVOP bi moralo v ZVKD-1 pisati, kateri osebni podatki se lahko zbirajo in kako dolgo se hranijo.

105. člen (specializirana dela varstva)

(1) Da bi lastnikom dediščine omogočili dostop do verodostojnih podatkov o fizičnih in pravnih osebah, ki so strokovno usposobljene za posege v dediščino oziroma za opravljanje drugih del v zvezi z dediščino (v nadaljnjem besedilu: specializirana dela varstva), se vzpostavi informativni seznam oseb, ki so strokovno usposobljene za opravljanje specializiranih del varstva.

(2) Specializirana dela varstva so:

- izvajanje raziskav in predhodnih raziskav, vključno z arheološkimi raziskavami,
- izvajanje konservatorsko-restavratorskih del,
- izvajanje gradbenih in obrtniških del na dediščini,
- prevozi premične dediščine,
- priprava konservatorskih načrtov,
- **priprava konservatorskih načrtov za prenavo,**
- priprava načrtov upravljanja,
- priprava projektne dokumentacije za posege v dediščino,
- priprava okoljskih poročil oziroma poročil v vplivih na okolje s stališča dediščine,
- ~~priprava izvedenskih mnenj in cenitev,~~
- ~~izvajanje programov izpopolnjevanja in usposabljanja,~~
- ~~hranjenje in predstavljanje zbirk premične dediščine javnosti.~~

(3) Ministrstvo vodi seznam oseb, ki so strokovno usposobljene za opravljanje specializiranih del varstva (v nadaljnjem besedilu: seznam usposobljenih izvajalcev). Seznam vsebuje naslednje podatke oseb, ki so usposobljene za **izvajanje** specializiranih del:

- firma, matična številka, sedež osebe; če gre za gospodarsko družbo ali samostojnega podjetnika,
- osebno ime in prebivališče odgovorne osebe oziroma osebe, ki dejavnost opravlja kot samozaposleni na področju kulture,
- osebno ime in prebivališče osebe, ki ima izobrazbo, nacionalno poklicno kvalifikacijo in strokovni naziv, če so ti podatki pomembni za dokazovanje strokovne usposobljenosti, vrsta in trajanje zaposlitve oziroma delovnega razmerja.

Podatki seznama se hranijo trajno.

Obrazložitev

(1) Med specializirana dela varstva doslej ni bila vključena priprava konservatorskih načrtov za prenavo.

(2) Navedene tri alineje ne sodijo v specializirana dela varstva. Izvedenska mnenja in cenitve pripravljajo sodni izvedenci in cenilci ali pa državni in pooblaščen muzeji za svoje potrebe. Muzeji tudi izvajajo programe izpopolnjevanja in usposabljanja. Izpopolnjevanje lahko sicer poteka skladno s tem zakonom in podzakonskim predpisom. Zbirke hranijo in predstavljajo muzeji iz 87. člena ali pa zasebniki, pri čemer ne moremo določiti usposobljenosti.

(3) ZVKD-1 bi skladno z ZVOP moral določiti rok hrambe osebnih podatkov.

108. člen (pravica nevladne organizacije)

(1) Oseba, ki ima status nevladne organizacije, ki ~~deluje na področju~~ **pomembno prispeva k varstvu** kulturne dediščine v javno korist, ima pravico:

- dajanja mnenj in predlogov rešitev glede posameznih vprašanj varstva,
- sodelovanja v posvetovalnih telesih ministrstva, pokrajin in občin,
- sodelovanja v postopkih priprave strategije iz 73. člena tega zakona in drugih strateških dokumentov države, pokrajin in občin, ki zadevajo varstvo in ohranitev dediščine,
- opravljanja drugih nalog na področju varstva na podlagi javnih razpisov.

(2) Oseba iz prejšnjega odstavka, ki je hkrati lastnik dediščine, ima pravico sodelovati v zadevah varstva, ki se tičejo te konkretne dediščine, če ne gre za konflikt interesov med njeno vlogo lastnika in nevladne organizacije.

(3) V dvomu, ali gre za konflikt interesov iz prejšnjega odstavka, odloči minister.

Obrazložitev:

Delovanje na področju kulturne dediščine je preširok pojem, ki obsega več kot varstvo, kar pa ni predmet tega zakona.

112. člen (inšpekcijski zavezanci)

Inšpekcijski zavezanci po tem zakonu so:

- pri posegih: investitor posega ~~in oseba, ki izvaja poseg~~,
- pri vzdrževanju in opustitvi vzdrževanja: lastnik oziroma posestnik ~~in oseba, ki izvaja vzdrževanje~~,
- pri škodljivih ravnanjih: povzročitelj škode.

Obrazložitev:

Kdo je inšpekcijski zavezanec, mora biti v zakonu jasno in nedvoumno določeno, vsako podvajanje vodi le v nejasnost glede tega, kdo je v posameznem primeru odgovorna oseba oz. komu inšpektor izreče inšpekcijski ukrep (nejasnost lahko kasneje v postopku povzroči težave pri izvajanju, oz. izvršitvi, inšpekcijskega ukrepa).

115. člen (inšpekcijski ukrepi v primeru nedovoljenih posegov)

Dosedanje besedilo se nadomesti z:

»(1) Če inšpektor ugotovi, da se izvaja ali se je izvedel nedovoljen poseg v arheološke ostaline, registrirano dediščino ali spomenik, z odločbo odredi enega ali smiselno več naslednjih inšpekcijskih ukrepov:

- ustavitev izvajanja del,
- pridobitev kulturnovarstvenih pogojev, kulturnovarstvenega soglasja, kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo arheološke ostaline ali kulturnovarstvenega soglasja za odstranitev dediščine,
- sanacijo stanja,
- nadomestni ukrep.

(2) Ukrep ustavitve izvajanja del velja, dokler inšpekcijski zavezanec ne pridobi kulturnovarstvenega soglasja, kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo arheološke ostaline oziroma kulturnovarstvenega soglasja za odstranitev dediščine za nameravani poseg oziroma raziskavo.

(3) V primeru nedovoljenega posega v arheološke ostaline velja ustavitev del dokler zavezanec ne zagotovi izvedbe drugega inšpekcijskega ukrepa.

(4) Ukrep ustavitve izvajanja vseh del se šteje za nujni ukrep v javnem interesu v skladu z določbami zakona o splošnem upravnem postopku in ga lahko inšpektor odredi v skrajšanem postopku brez zaslišanja strank. Odločba se lahko izda ustno.

(5) Če inšpektor hkrati z ustavitvijo del odredi pridobitev kulturnovarstvenih pogojev, kulturnovarstvenega soglasja ali kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo arheološke ostaline, mora zavezanec najkasneje v 15 dneh po odreditvi zaprositi za kulturnovarstvene pogoje ali

za spremembo kulturnovarstvenih pogojev s skladu z 29. členom, za kulturnovarstveno soglasje v skladu s 30. členom, za kulturnovarstveno soglasje za raziskavo arheološke ostaline oziroma za kulturnovarstveno soglasje za odstranitev dediščine v skladu z 31. členom. Zavezanec je o pridobitvi kulturnovarstvenih pogojev dolžan obvestiti inšpektorja v roku 7 dni po prejemu. Po pridobitvi kulturnovarstvenih pogojev inšpektor določi rok, v katerem mora zavezanec zaprositi za kulturnovarstveno soglasje. Zavezanec je o pridobitvi kulturnovarstvenega soglasja dolžan obvestiti inšpektorja v roku 7 dni po prejemu.

(6) Če zavezanec v 15 dnevih po odreditvi iz prejšnjega odstavka ne zaprosi za kulturnovarstvene pogoje oziroma za spremembo kulturnovarstvenih pogojev ali če v roku, kot ga je določil inšpektor, ne zaprosi za kulturnovarstveno soglasje, kulturnovarstveno soglasje za raziskavo arheološke ostaline ali kulturnovarstveno soglasje za odstranitev dediščine oziroma je njegova vloga za izdajo kulturnovarstvenega soglasja, kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo arheološke ostaline ali kulturnovarstvenega soglasja za odstranitev dediščine pravnomočno zavrnjena ali zavržena, inšpektor odredi sanacijo in rok za izvedbo tega ukrepa, pristojna organizacija pa za potrebe izreka sanacije določi potrebna dela in način izvedbe sanacije. Sanacija se izvede pod vodstvom pooblaščenega osebe.

(7) Če inšpekcijski zavezanec v roku iz prejšnjega odstavka sanacije ne izvede, inšpektor odredi, da pristojna organizacija izvede dela na stroške zavezanca.

(8) Če je nedovoljen poseg v arheološke ostaline, dediščino ali spomenik že izveden na način, ki pomeni nepovratno odstranitev celote ali njenega dela in izdaja kulturnovarstvenih pogojev, soglasja, kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo arheološke ostaline ali kulturnovarstvenega soglasja za odstranitev dediščine ni več smiselna oziroma sanacija ni več mogoča, inšpektor odredi nadomestni ukrep.

(9) Namen nadomestnega ukrepa je izvedba javne koristi, ki se opravi v okviru javne službe varstva, in sicer:

– pri nedovoljenem posegu v arheološke ostaline izvedba posega za ohranitev arheološkega najdišča primerljivega pomena,

– pri nedovoljenem posegu v registrirano dediščino ali spomenik, izvedba posega za ohranitev ali oživitev registrirane dediščine oziroma spomenika primerljivega pomena.

(10) Denarni znesek, ki je potreben za izvedbo nadomestnega ukrepa iz prve alineje devetega odstavka tega člena, se lahko določi največ do višine vrednosti raziskave, ki bi bila potrebna za prevod uničenih arheoloških ostalin v arhiv arheološkega najdišča.

(11) Denarni znesek, ki je potreben za izvedbo nadomestnega ukrepa iz druge alineje devetega odstavka tega člena, se lahko določi največ do višine vrednosti obnove, ki bi bila potrebna za ohranitev nepovratno odstranjenih delov registrirane nepremične dediščine ali spomenika.

(12) Denarni znesek iz prejšnjih dveh odstavkov je prihodek državnega proračuna oziroma namenske proračunske postavke za financiranje interventnih ukrepov s področja varstva dediščine.

(13) Inšpektor določi rok, v katerem mora inšpekcijski zavezanec izvesti nadomestni ukrep, pristojna organizacija pa za potrebe izreka nadomestnega ukrepa opredeli namen nadomestnega ukrepa in primerljiv pomen arheološkega najdišča ali spomenika ter določi denarni znesek za izvedbo nadomestnega ukrepa.

(14) Če gre za nedovoljen poseg v spomenik ali registrirano dediščino, za katerega je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje po predpisih o graditvi objektov, inšpektor z odločbo odredi ustavitev izvajanja vseh del in zadevo odstopi v reševanje pristojnemu gradbenemu inšpektorju. Ustavitev del velja do odločitve pristojnega gradbenega inšpektorja.

Obrazložitev:

Celovita prenova določil tega člena prinaša natančnejšo opredelitev inšpekcijskega postopka glede dolžnega ravnanja zavezanca v primeru odrejene ustavitve izvajanja del, sanacije stanja ali nadomestnega ukrepa.

126. člen (prekrški)

(1) Z globo od 1.000 do 4.000 evrov se kaznuje za prekršek pravna oseba ali samostojni podjetnik in posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki:

- ne obvesti **zavoda** o najdbi arheološke ostaline v skladu s prvim odstavkom 26. člena tega zakona **ali ne poseduje drugega dokazila o izvoru v skladu s prvim odstavkom 53. člena tega zakona,**

- ne pošlje poročila o poteku in izsledkih raziskave v skladu s prvim odstavkom 33. člena tega zakona, **ali**

~~- ni vpisan v razvid trgovcev z dediščino v skladu s prvim odstavkom 45. člena tega zakona ali~~

- ne dopusti dokumentiranja in raziskovanja spomenika v skladu s prvim odstavkom 55. člena tega zakona.

(2) Z globo od 400 do 4.000 evrov se kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, samostojnega podjetnika, državnega, pokrajinskega ali občinskega organa, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 200 do 1.000 evrov se kaznuje za prekršek posameznik, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

Obrazložitev:

Predlagana sprememba sledi mnenju Zakonodajno pravne službe DZ o nejasnosti določb v zvezi z obveznim ravnanjem po 26. členu ZVKD-1 in pripombam iz javne razprave o nesorazmernosti sankcije za kršitev obveznosti posedovanja dokazila o izvoru.

127. člen (prekrški)

(1) Z globo od 2.000 do 40.000 evrov se kaznuje za prekršek pravna oseba, samostojni podjetnik in posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki:

- posega v kraj najdbe v nasprotju z drugim odstavkom 26. člena tega zakona,

- posega v kraj najdbe v nasprotju z odločbo iz 27. člena tega zakona,

- izvaja raziskave ~~in odstranitev~~ arheološke ostaline **ali odstranitev dediščine** brez ~~dovoljenja~~ **kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo arheološke ostaline ali kulturnovarstvenega soglasja za odstranitev dediščine** iz 31. člena tega zakona ali v nasprotju z v ~~njem~~ njima določenimi zahtevami,

- izvaja poseg brez kulturnovarstvenega soglasja iz 28. člena tega zakona ali v nasprotju z njim,

- uporablja iskalnik kovin ali drugih tehničnih sredstev v nasprotju s prvim odstavkom 32. člena tega zakona,

- ne preda celotne in originalne dokumentacije raziskave nepremične dediščine, **ali** celotnega in originalnega arhiva arheološkega najdišča v skladu s četrnim odstavkom 33. člena tega zakona,

- ne ravna s spomenikom v skladu z drugim odstavkom 36. člena tega zakona,

- ne vodi evidence v skladu s tretjim odstavkom 45. člena tega zakona,

- ne registrira dejavnosti skladno s 45. členom,

- nima dovoljenja za iznos ali izvoz premične dediščine v skladu s prvim odstavkom 46. člena tega zakona,

- pri hranjenju ali prevozu nacionalnega bogastva ne izpolnjuje minimalnih strokovnih, tehničnih in prostorskih zahtev iz 52. člena tega zakona,

- ob uvozu oziroma vnosu ne predloži dovoljenja v skladu s 47. členom tega zakona,

~~- ne poseduje dokazila o izvoru v skladu z 53. členom ali~~

- ne opravi ustreznih ukrepov ali zagotovi ustreznih del na podlagi ukrepa inšpektorja iz 116. člena tega zakona,

- ravna s spomenikom ali nacionalnim bogastvom v nasprotju z ukrepom inšpektorja iz 117. člena tega zakona.

- ne preveri izvora predmeta z dolžno skrbnostjo po šestem odstavku 45. člena
- (2) Z globo od 800 do 4.000 evrov se kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, samostojnega podjetnika, državnega, pokrajinskega ali občinskega organa, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.
- (3) Z globo od 400 do 1.200 evrov se kaznuje za prekršek posameznik, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.
- (4) V primerih iz ~~tretje~~ **pete** alineje prvega odstavka tega člena se lahko izreče stranska sankcija odvzema iskalnika kovin ali drugega tehničnega sredstva skupaj z vso opremo, ki se uporablja za iskanje arheoloških ostalin.

Obrazložitev:

- (1) Uskladitev s 126. členom tega zakona. Zaradi nadzora nad trgovanjem je potrebno uvesti inšpekcijski ukrep, če trgovec ne registrira dejavnosti in ne preveri izvora predmeta skladno s 45. členom.
- (4) Uskladitev s prvim odstavkom.

128. člen (prekrški javne službe)

- (1) Z globo od 400 do 4.000 evrov se kaznuje za prekršek izvajalec javne službe, če:
 - ne seznaní pobudnika z zavrnitvijo v skladu s prvim odstavkom 12. člena tega zakona,
 - ne nudi strokovne pomoči v skladu z drugim odstavkom 37. člena ali strokovne podpore v skladu s 113. členom tega zakona,
 - ne objavi vstopnine in odpiralnega časa v skladu s šestim odstavkom 87. člena tega zakona,
 - **ne preveri izvora predmeta z dolžno skrbnostjo,**
 - ne sporoči suma o nezakonitem izvoru v skladu z 89. členom tega zakona,
 - ne posreduje podatkov v skladu s tretjim odstavkom 100. člena tega zakona, -
 - **ne prijavi posameznika na izpit v skladu s prvim odstavkom 103. člena.**
- (2) Z globo od 200 do 1.000 evrov se kaznuje odgovorna oseba izvajalca javne službe, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.
- (3) Določbe četrte ~~in pete do sedme~~ alineje prvega odstavka veljajo tudi za registrirane muzeje oziroma odgovorne osebe registriranih muzejev.

Obrazložitev:

- (1-4) Uskladitev s 31. in 126. členom tega zakona. Zaradi nadzora nad trgovanjem je potrebno uvesti inšpekcijski ukrep, če trgovec ne registrira dejavnosti skladno s 45. členom.
- (1-7) Dogaja se, da so posamezniki zaposleni na strokovnem delovnem mestu, na katerem je potrebno opraviti izpit in to delo opravljajo samostojno brez mentorstva, predstojniki pa jih ne prijavijo na izpit oz. jim to celo preprečujejo.

132. člen (varstvene usmeritve registrirane dediščine)

- (1) Če v registru za registrirano dediščino, **vključeno v strokovne zasnove varstva, ki jih je pripravil zavod na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99), ki je bila vanj vpisana do uveljavitve tega zakona,** ni drugače določeno, se pri posegih vanjo, ~~za katere je po predpisih, ki urejajo graditev, potrebno gradbeno dovoljenje,~~ upoštevajo naslednje varstvene usmeritve za prostorsko načrtovanje in za izdajanje kulturnovarstvenih soglasij:
 - pri posameznih nepremičninah: ohranjajo se njihovi gabariti, zunanjščina, razmerja s sosednjimi nepremičninami in njihova uporaba
 - pri območjih naselbinske dediščine: ohranjajo se morfološka zasnova naselja, javni prostori, ulične fasade, oblika streh, gabariti, meje in silhete naselja,
 - pri vrtnoarhitekturni dediščini: ohranjajo se zasnova, oblikovani elementi in pritikline

- pri arheoloških najdiščih: ohranjajo se njihove varovane vrednote, kot so celovitost pojavov in pokazateljev arheoloških ostalin, celovitost razmerij medsebojnih povezav med pojavi, pokazatelji ter vsebinskim in okoljskim kontekstom.

Obrazložitev:

Dopolnitev definira varstvene usmeritve registrirane dediščine v prehodnem obdobju do celovite ureditve varstvenih območij dediščine za vse enote dediščine, ki so bile vključene v strokovne zasnove varstva, ki jih je pripravil zavod na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99). Sprememba pomeni tudi uskladitev s 131. členom, ki definira varstvo v prostorskih aktih v prehodnem obdobju do celovite ureditve varstvenih območij dediščine in prispeva k učinkovitejšemu varstvu dediščine, evidentirane in vključene v strokovne zasnove že pred uveljavitvijo zakona v letu 2008, vendar formalno vpisane v register šele po uveljavitvi tega zakona.

Kulturnovarstveni pogoji in kulturnovarstvena soglasja se izdajajo tudi za posege, za katere ni potrebno pridobiti gradbenega dovoljenja. Če za poseg v dediščino ni potrebno pridobiti gradbenega dovoljenja (npr. vzdrževalna dela), investitor zaprosi ZVKDS za kulturnovarstvene pogoje in kulturnovarstveno soglasje, da lahko opravi poseg na nepremičnini. Takšnih primerov je veliko (npr. vsa vzdrževalna dela na gradovih, dvorcih, zavarovanih stavbah itd.), določba 132. člena pa vzpostavlja varstveni režim samo za tiste posege, za katere je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje. To pomeni, da se npr. vzdrževalna dela na nepremični dediščini, ki je bila v register vpisana do leta 2008 (kar je večina vse registrirane dediščine), lahko opravljajo brez pogojev in soglasij ZVKDS, torej nenadzorovano.

Registrirana dediščina se varuje v prostorskih aktih. 132. člen se uporablja v primerih, ko je bila dediščina vključena v prostorske akte, vendar varstvene usmeritve zanj tam niso konkretno opredeljene. Zakon mora opredeliti varstvene usmeritve za vso dediščino, tudi za arheološka najdišča, kar je bilo v veljavnem ZVKD-1 izpuščeno.

134. člen (varstveni režim obstoječih nepremičnih spomenikov)

(1) Če je v aktu o razglasitvi nepremičnega spomenika, ki je začel veljati pred uveljavitvijo tega zakona, varstveni režim določen na način, iz katerega se ne da razbrati njegovega obsega, velja do uveljavitve aktov o razglasitvi na podlagi tega zakona za posamezne zvrsti nepremičnih spomenikov naslednji splošni varstveni režim:

- posamezni spomeniki: varujejo se vse zunanje značilnosti, kot so gabariti, zasnova pročelij, tlorisni razporedi, značilni naravni in umetni materiali ter konstrukcijske značilnosti, ustrezna namembnost, značilna pojavnost v prostoru, arheološke plasti in razmerja spomenika in posebej njegovo vplivno območje. Če je kot spomenik zavarovan zgodovinski park ali vrt, se varujejo parkovna ali vrtna zasnova, način zasaditve, oblikovani naravni elementi, objekti in pritikline, namenjeni uporabi in oplešanju;
- naselbinski spomeniki: varujejo se morfološka zasnova in parcelacija naselja, javni prostori in njihova oprema, ulične fasade in strehe v njihovi materialni pojavnosti in barvni skladnosti, gabariti, meje in silhuete naselja;
- arheološka najdišča: varujejo se pred posegi ali rabo, ki dejansko ali potencialno lahko poškodujejo arheološke plasti, spreminjajo arheološki kontekst ali spreminjajo okoljske dejavnike, pomembne za njihovo ohranitev;
- zavarovana kulturna krajina: varujejo se značilna raba zemljišč, parcelacija, značilna vegetacija, prostorske dominante, odnos med poselitvijo in odprtim prostorom, kraji spomina in značilna topografska imena;-
- vplivno območje spomenika: prostorske ureditve morajo biti prilagojene prostorskim možnostim tako, da se ohranja družbeni pomen spomenika v prostoru.

(2) Varstveni režimi iz prejšnjega odstavka, ki se nanašajo na spomenike znotraj območij, varovanih ali zavarovanih po predpisih s področja ohranjanja narave, se ne upoštevajo, če bi njihovo upoštevanje lahko povzročilo ogrožanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti, kar ugotovi organizacija, pristojna za varstvo narave, v naravovarstvenih smernicah.

(3) Akte o razglasitvi iz prvega odstavka tega člena se glede določitve varstvenih režimov uskladi z tem zakonom v roke enega leta od uveljavitve tega zakona.

Obrazložitev:

134. člen določa varstveni režim spomenikov, če je le-ta v aktu o razglasitvi določen na način, iz katerega se ne da razbrati njegovega obsega. Z akti o razglasitvi so lahko določena tudi vplivna območja. Za primere, ko je varstveni režim za vplivno območje določen na način, iz katerega se ne da razbrati njegovega obsega, mora zakon določiti obseg tega režima.

00. člen (končna določba)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.